

Doorgroeiërs in de misdaad

Doorgroeiërs in de misdaad

*De criminele carrières en achtergrondkenmerken van jonge daders van
een zwaar delict*

M.V. van Koppen
V.R. van der Geest
E.R. Kleemans

In opdracht van:
Programma Politie & Wetenschap

Foto omslag:
Hollandse Hoogte/Berlinda van Dam

Ontwerp:
Mediaeval Tekst en Vorm & Martien Frijns

ISBN: 9789463500517
NUR: 600, 820

Realisatie:
Sdu, Den Haag

© 2017 Politie & Wetenschap, Apeldoorn; Vrije Universiteit, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opname of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

	Samenvatting	7
1	Inleiding	9
2	De criminele carrières van jonge daders van een zwaar delict	11
	2.1 Introductie	11
	2.2 Data en methode	13
	2.3 Resultaten	14
	2.4 Conclusie	20
3	De achtergrondkenmerken van jonge daders van een zwaar delict	21
	3.1 Introductie	21
	3.2 Data en methode	22
	3.3 Resultaten	24
	3.4 Conclusie	33
4	Conclusies en discussie	35
	4.1 Conclusies	35
	4.2 Discussie	36
	4.3 Aanbevelingen	38
	Literatuur	41
	Bijlage	43
	Scorelijst dossiers Jeugdbescherming Regio Amsterdam	43

Samenvatting

In hoofdstuk 2 worden de criminele carrières geanalyseerd van 1041 jongeren en jongvolwassenen die in 2000 voor het eerst verdacht werden van een zwaar delict.¹ Op basis van de toe- en afname van het aantal antecedenten tot gemiddeld hun 33e jaar is in kaart gebracht welk deel van deze groep doorgroeit in de misdaad. Met behulp van het *group-based trajectory*-model van Nagin (2005) werden vijf verschillende soorten criminele carrières onderscheiden. De meeste daders lieten tussen hun twintigste en dertigste levensjaar een duidelijke afname in criminaliteit zien. Voor hen was het zware delict in de jeugd of jongvolwassenheid het hoogtepunt van hun criminele carrière. Slechts een kleine groep (5 procent) volgde een criminele carrière die getypeerd kan worden als *doorgroeier*. Daders uit deze groep pleegden rond hun twintigste levensjaar hun eerste zware delict en werden, naarmate zij ouder werden, actiever in het plegen van criminaliteit. Tussen de dadergroepen werden verschillen in leeftijd ten tijde van het eerste delict, type indexdelict en delicttypen binnen de gevonden trajecten onderzocht. Doorgroeiers zijn gemiddeld negentien jaar oud bij het eerste politiecontact en in hun criminele carrière laten zij een veelzijdig patroon van diefstal, bedreiging, mishandeling en drugshandel zien. Toch is het aandeel zware delicten ten opzichte van het totale aantal delicten niet substantieel hoger dan in andere dadergroepen. Voor de meeste doorgroeiers neemt – ondanks hun aanvankelijke ‘doorgroei’ – het aantal politiecontacten rond hun dertigste levensjaar af.

In hoofdstuk 3 worden de achtergrond- en gezinskenmerken van daders vergeleken die op de lange termijn doorgroeiden in de misdaad door opnieuw ten minste één zwaar delict te plegen (*doorgroeiers*) en jongeren die dat niet deden (*stoppers*). Anders dan in hoofdstuk 2 werden jongeren alleen geclassificeerd als stopper wanneer zij gedurende een lange periode (vanaf 2005) geen nieuwe politiecontacten hadden; doorgroeiers zijn in diezelfde periode verdacht

---

1 De selectie van zware delicten omvat alle zware geweldsdelicten (volgens de CBS standaardclassificatie misdrijven, zie Kalidien, 2017: p. 121 e.v.) en overige delicten waarbij een maximale vrijheidsstraf van ten minste negen jaar kan worden opgelegd.

geweest van ten minste één zwaar delict. Een groot deel van de doorgroeiers en stoppers is tijdens hun jeugd begeleid door Jeugdbescherming Regio Amsterdam.² Van 50 doorgroeiers en 49 stoppers zijn de Jeugdbeschermingsdossiers – waarin onder andere processen-verbaal, vonnissen, rapportages van justitiële jeugdinrichtingen of jeugdzorginstellingen, schoolinformatie, pro Justitia-rapportages en informatie over interventies zijn opgenomen – uitgebreid geanalyseerd. Informatie verworven uit deze dossiers is gekoppeld aan de informatie van de jongeren afkomstig uit het Herkenningssysteem (HKS) van de politie Amsterdam. Dit maakt het mogelijk de eventuele doorgroei van jongeren naar een nieuw zwaar delict in verband te brengen met achtergrondkenmerken van de jongeren. Op basis van deze dossierinformatie werd bekeken of bepaalde kenmerken uit de jeugd kunnen voorspellen of een jongere doorgroeit in de zware misdaad of niet. De totale steekproef tekent zich af als een vrij homogene en kwetsbare groep jongeren die gekenmerkt wordt door uiteenlopende problemen in het gezin en op school. Doorgroeiers en stoppers tonen daarin meer overeenkomsten dan verschillen. Beide groepen daders kenmerken zich door ernstige gezinsproblematiek. Zowel doorgroeiers als stoppers groeiden op in gezinnen met veelal financiële problemen, waarin weinig structuur werd geboden en waarin de jongere lang niet altijd op liefdevolle betrokkenheid van de moeder of vader kon rekenen. Ouders hebben relatief vaak zelf fysieke of psychische problemen. Slechts een beperkt aantal kenmerken bleek onderscheidend voor de groepen die getypeerd kunnen worden als doorgroeier of stopper. Doorgroeiers hadden vaker een (bij)baan, maar ook vaker schulden dan stoppers. Ook zijn er onder de doorgroeiers iets meer voortijdige schoolverlaters, hebben zij meer vrienden met een negatieve invloed en gebruiken zij vaker softdrugs dan stoppers. Hoewel deze drie laatstgenoemde kenmerken op zichzelf niet onderscheidend zijn, komen zij in combinatie wel significant vaker voor bij doorgroeiers dan bij stoppers.

---

2 In het vervolg van het rapport wordt dit kortweg aangeduid als Jeugdbescherming.

Inleiding

Wie van de huidige jonge criminelen groeit door in de misdaad en wie van hen verkiest een conventioneel leven boven een leven in de misdaad? Het antwoord op deze vraag is voor politie en samenleving uitermate relevant, maar zowel politie als wetenschap moet tot op dit moment het antwoord op deze vraag schuldig blijven. Een veelgehoorde hypothese is dat een nieuwe generatie jonge criminelen in Amsterdam is doorgegroei in de zware criminaliteit. Zij zouden al jaren bekend zijn bij hulpverleningsinstanties en de politie, maar desondanks zijn uitgegroeid tot zware criminelen. Tot op heden is echter heel weinig bekend over wie er ‘doorgroeien’ in de misdaad en welke factoren en processen tot deze doorgroei leiden. Daarnaast is het onduidelijk welke interventies zijn ingezet en in hoeverre deze een rol hebben gespeeld in het frustreren – of stimuleren – van de criminele carrière.

Ook vanuit een theoretisch perspectief is onderzoek naar jonge criminelen en de factoren die bijdragen aan een doorgroei in de criminaliteit interessant. Veel onderzoek naar criminele carrières op de lange termijn is gebaseerd op algemene daderpopulaties waarin de meerderheid van de criminele jongeren vroeg in de volwassenheid weer stopt met criminaliteit (zie Blokland & Van der Geest, 2017). Onderzoek naar speciale daderpopulaties, zoals leden van jeugdbendes (Thornberry, Krohn, Lizotte & Chard-Wierschem, 1993) en daders van georganiseerde misdaad (Van Koppen, De Poot & Blokland, 2010), laat vooral zien dat de sociale structuur sterk samenhangt met de gelegenheden waarin deze daders hun delicten plegen. Het is in deze speciale dadergroepen de structuur die faciliterend is voor een verdere doorgroei in de criminaliteit. Het is echter de vraag of deze verklaring geldt voor *alle* doorgroeiers, of dat er ook andere factoren een rol spelen in de doorgroei in (ernstige) criminaliteit.

Laub en Sampson (2003) beschrijven in dat kader het ‘cumulatieve nadeel’. Enerzijds stellen zij dat belangrijke gebeurtenissen in verschillende levensloopdomeinen kunnen leiden tot een sterkere binding met de maatschappij, zoals werk, trouwen en het krijgen van kinderen. De verwachting is dat naarmate deze binding toeneemt, criminaliteit steeds minder aantrekkelijk wordt. Anderzijds stellen zij dat een zwakke binding juist kan leiden tot een negatieve spiraal,

waarin verandering in de levensloop soms onbereikbaar is en het risico op ernstige criminaliteit juist toeneemt. Met name bij jongeren met problematische gezinsachtergronden is de opeenstapeling van nadelige gebeurtenissen een mogelijke verklaring voor hun doorgroei in de criminaliteit.

In het huidige onderzoek worden de criminele carrières van jonge daders van een zwaar delict bestudeerd. Groeien deze daders door in de misdaad en gaat het van kwaad tot erger? Of zijn er ook andere ontwikkelingspaden waar te nemen? Dit onderzoek is uitgevoerd met financiering van Politie en Wetenschap en is een nauwe samenwerking tussen onderzoekers van de Vrije Universiteit Amsterdam en de politie-eenheid Amsterdam. Zowel bij het selecteren van de groep jonge daders die verdacht werden van een zwaar delict als bij het in kaart brengen van hun criminele carrières heeft veelvuldig afstemming plaatsgevonden. Het onderzoek beoogt inzicht te bieden in een zeer relevante groep daders die in voorgaand onderzoek onvoldoende in beeld is gebracht. Er wordt meer inzicht geboden in de mate waarin jongeren wel of niet doorgroeien in de misdaad en welke achtergrondkenmerken hieraan ten grondslag liggen.

In hoofdstuk 2 worden de criminele carrières geanalyseerd van 1041 jongeren en jongvolwassenen die in 2000 voor het eerst verdacht werden van een zwaar delict. Op basis van antecedenten tot gemiddeld hun 33e jaar wordt met een prospectief onderzoeksdesign in kaart gebracht welke ontwikkelingspaden in deze groep kunnen worden onderscheiden en welk deel van deze groep doorgroeit in de misdaad.

In hoofdstuk 3 wordt een groep van 50 doorgroeiers, die tenminste één nieuw zwaar delict plegen, nader bestudeerd en afgezet tegen een groep van 49 daders die ook op jonge leeftijd een zwaar delict pleegden, maar niet doorgroeiden in de misdaad, de zogenaamde stoppers. Met behulp van een retrospectief onderzoeksdesign worden de achtergrondkenmerken van de jongeren beschreven. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de gezinskenmerken van deze jongeren, sociale kenmerken, hun gezondheid en interventies die zij hebben ondergaan. Vervolgens wordt bezien of bepaalde kenmerken uit de jeugd kunnen voorspellen of een jongere doorgroeit in de zware misdaad.

Ten slotte zal in hoofdstuk 4 worden gereflecteerd op de resultaten en zullen de sterke en minder sterke punten van het onderzoek worden besproken.

De criminele carrières van jonge daders van een zwaar delict

2.1 Introductie

Tot op heden is het onduidelijk wat bijdraagt aan het doorgroeien of stoppen van criminele jongeren. Dit kennistekort kan worden verklaard uit drie belangrijke tekortkomingen in het wetenschappelijk onderzoek dat tot op de dag van vandaag is uitgevoerd. Ten eerste hebben wetenschappelijk onderzoekers in het algemeen te weinig toegang weten te verwerven tot de belangrijkste categorie misdadigers, die de meeste maatschappelijke schade veroorzaakt. Zware misdadigers vullen namelijk in de regel geen vragenlijsten in en hebben bij iedere nieuwe ronde van een longitudinaal onderzoek grote kans om uit de groep te vallen die onderzoekers over een langere tijd proberen te volgen. Daarom is het wrang te moeten constateren dat we misschien wel de meeste kennis hebben over de minst interessante categorie daders. Het is maar zeer de vraag of de tot nu toe opgedane kennis over ‘doorsneecriminelen’ ook van toepassing is op de selecte, maar maatschappelijk gezien uiterst relevante groep zware misdadigers.

Ten tweede is in voorafgaand onderzoek weinig samenwerking geweest tussen wetenschappers en politie. Aan de ene kant worden door wetenschappers doorgaans grote steekproeven getrokken uit de algemene populatie criminele³ en niet-criminele personen en deze personen worden over een langere tijd gevolgd, meestal door vrijwillig mee te werken aan het onderzoek. Vervolgens worden politie- of justitiedata gekoppeld aan de personen die meewerken aan het onderzoek. Men kan zich afvragen of door de vrijwilligheid van de deelname aan de verschillende rondes in dergelijk onderzoek niet juist de meest relevante personen⁴ systematisch uit de steekproef vallen en of de meest relevante leeftijdsperiode – de periode twintig tot en met veertig, waarin veel levenslooptransities plaatsvinden – niet veel te vaak buiten de focus van het onderzoek valt. Aan de andere kant wordt door de politie gebruikgemaakt van lijsten waarmee

3 De meeste studies selecteren niet op de *ernst* van criminaliteit, waardoor het aantal zware misdadigers sterk is ondervertegenwoordigd.

4 Een relatief kleine groep zware misdadigers die voor veel overlast zorgt.

wordt gepoogd groepen zware criminelen te volgen, zoals de Top 600 en de Amsterdamse Beroeps Criminelen (ABC'ers). Er is echter weinig bekend over de selectiecriteria die gelden voor deze lijsten: wie komen op de lijsten terecht (en wie niet) en welke factoren dragen bij aan het doorgroeien van deze daders?

Ten derde wordt in dit onderzoek een oplossing gezocht voor twee samenhangende methodologische problemen. Enerzijds bestaat het probleem dat prospectief onderzoek vaak niet meer de zware daders bevat waar wij primair in geïnteresseerd zijn, omdat zij systematisch uit de steekproef vallen die men poogt te volgen. Anderzijds is er het probleem dat retrospectief onderzoek vaak niet meer de risicojongeren bevat die, ondanks de aanwezigheid van risicofactoren en zware criminaliteit, geen criminele levensstijl hebben ontwikkeld. Met andere woorden: achteraf is het altijd gemakkelijk om te constateren dat een crimineel in het verleden dingen heeft meegemaakt die de huidige criminele levensstijl zouden kunnen verklaren, maar de groep die vanuit een vergelijkbare achtergrond is gestopt met criminaliteit, is vaak onzichtbaar. Veel criminelen vallen namelijk in allerlei risicocategorieën, maar die categorieën geven slechts een beperkte prognose van het verdere verloop van hun criminele carrière. De meest relevante vraag voor politie en wetenschap is waarom sommige criminelen doorgroeien in de misdaad en andere criminelen niet en waarom sommige interventies werken en andere niet. Ruim tien jaar geleden beschreef Weijers (2006) de aanpak van een relatief kleine, maar zorgelijke groep jonge criminelen die op weg leken naar een actieve criminele carrière. Weijers pleitte voor meer aandacht voor het gezin, een zinvol dagprogramma en versterking van de intensieve trajectbegeleiding (ITB). Er is echter tot op heden weinig empirische basis voor deze aanbevelingen.

In dit hoofdstuk wordt door het gebruik van een prospectief onderzoeksdesign inzicht geboden in de criminele carrières van een zeer relevante groep jonge daders.⁵ Op basis van individuele gegevens uit het Herkenningsdienst-systeem (HKS) worden de criminele carrières in kaart gebracht van alle verdachten die in het jaar 2000 voor het eerst werden verdacht van een zwaar delict (delicten waarbij sprake is van geweld en/of waarbij een maximale vrijheidsstraf van ten minste negen jaar kon worden opgelegd). Het gaat daarbij om verdachten in de leeftijdscategorie twaalf tot dertig jaar, die woonachtig waren in Amsterdam. Vervolgens werden alle antecedenten uit de voorafgaande

---

5 De steekproef is gebaseerd op verdachtenregistraties, maar omwille van de leesbaarheid wordt in dit rapport ook de term 'daders' of 'misdadigers' gebruikt om de steekproef aan te duiden.

en daaropvolgende jaren (tot 2014) gebruikt om hun criminele carrière te reconstrueren. Hierbij staan twee onderzoeksvragen centraal:

- 1 Welke criminele jongeren groeien door in de misdaad en welke criminele jongeren niet?
- 2 In welke opzichten verschillen hun criminele carrières?

In de volgende paragraaf zullen wij eerst dieper ingaan op de gebruikte data en de methode van onderzoek. Daarna zullen de resultaten worden gepresenteerd (§2.3), gevolgd door een korte conclusie (§2.4).

2.2 Data en methode

De steekproef voor dit onderzoek bestaat uit een verdachtencohort van 1041 jongeren en jongvolwassenen die in 2000 voor het eerst verdacht werden van een zwaar delict (het indexdelict). Alle verdachten waren woonachtig in Amsterdam en tussen de twaalf en dertig jaar oud. Tot de zware delicten behoren alle zware geweldsdelicten (art. 301 lid 3, 302, 303, 304 Sr) en overige delicten waarvoor een maximale vrijheidsstraf kan worden opgelegd van ten minste negen jaar (zie tabel 2.1).⁶ De ontwikkeling van criminaliteit werd in kaart gebracht op basis van alle verdachtenregistraties (HKS) voorafgaand aan en volgend op het indexdelict. In HKS is informatie beschikbaar over de aard van het delict en de antecedentdatum. In de resultaten van dit rapport zal omwille van de leesbaarheid over delictgedrag worden gesproken, daar waar het feitelijk alleen gaat om verdachtenregistraties. Tabel 2.1 laat zien dat diefstal met geweld het vaakst voorkomt als zwaar indexdelict. Daarnaast komen openlijke geweldpleging en zware mishandeling relatief vaak voor. De leeftijd waarop personen voor het eerst verdacht werden van een zwaar delict is gemiddeld 19.7 jaar (SD=4.7).

In de analyse wordt gebruikgemaakt van het *group-based trajectory*-model (Nagin, 2005). Dit model gaat na of er subgroepen binnen de groep verdachten te onderscheiden zijn, die een verschillende criminele carrière volgen.⁷ Dit

---

6 Voor brandstichting en valsmunterij gelden maximale vrijheidsstraffen van respectievelijk twaalf en negen jaar, maar deze delicten komen niet voor als indexdelict.

7 Het best passende model wordt gekozen op basis van het Bayes Informatie Criterium (BIC). Deze fitmaat laat zien hoe goed het model (en het aantal subgroepen) past op de geobserveerde gegevens. Op basis van de uitkomstmaat (hier: het aantal delicten per leeftijdsjaar; deze maat bevat relatief veel nullen) wordt een variant van het model gebruikt: het *zero-inflated Poisson*-model.

Tabel 2.1: Indexdelicten uitgesplitst naar standaardclassificatie, delictcode en maximale vrijheidsstraf

Delictcode	Maximale vrijheidsstraf		
	in jaren	N	%
<i>Vernieling en openbare orde</i>			
Openlijke geweldpleging, opzettelijke vernieling lichamelijk letsel t.g.h.	9	255	24,5
Openlijke geweldpleging, zwaar lichamelijk letsel t.g.h.	9	4	0,4
<i>Vermogensmisdrijven</i>			
Afpersing	9	21	2,0
Afpersing onder verzwarende omstandigheden/dood t.g.h.	9	2	0,2
Diefstal met geweld of bedreiging met geweld	9	111	10,7
Diefstal met geweld in vereniging	12	331	31,8
Diefstal met geweld, zwaar lichamelijk letsel t.g.h.	12	1	0,1
<i>Geweldsmisdrijven</i>			
Zware mishandeling*	8	139	13,4
Zware mishandeling met voorbedachten rade	12	5	0,5
Doodslag	15	91	8,7
Gekwalificeerde doodslag	30	1	0,1
Moord	30	27	2,6
Gijzeling	15	5	0,5
Ontucht	12	3	0,3
Verkrachting	12	45	4,3
Totaal		1041	100

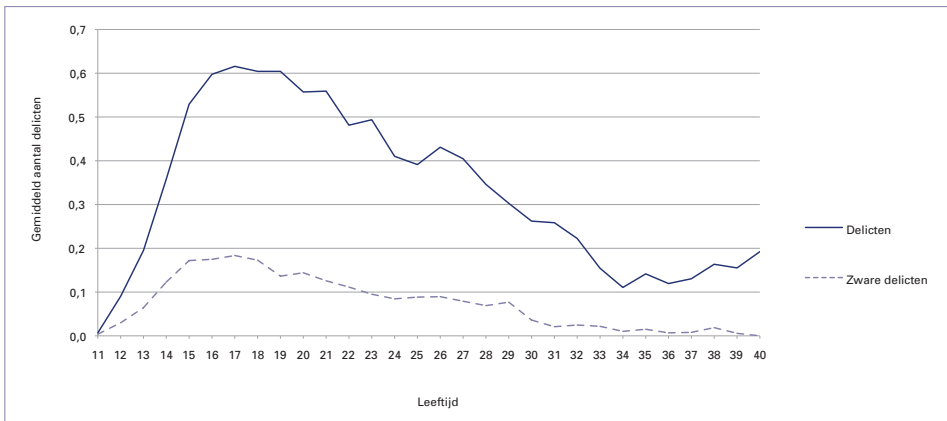
* Voor Art. 302 lid 1 Sr. geldt een maximale vrijheidsstraf van acht jaar (voor alle overige zware geweldsdelicten geldt een maximale vrijheidsstraf van ten minste negen jaar).

model is probabilistisch: voor elke persoon wordt de kans berekend dat deze persoon lid is van een subgroep met een bepaalde criminele ontwikkeling. Door personen toe te wijzen aan de groep waarvoor hun kans op groepslidmaatschap het grootst is, ontstaat er een discrete indeling in groepen met verschillende criminele carrières. Aan elke groep wordt een label toegekend dat de vorm van het ontwikkeling typeert (bijvoorbeeld: doorgroeiërs).

2.3 Resultaten

In figuur 2.1 is het gemiddelde ontwikkelingsverloop voor alle verdachtenregistraties van de steekproef afgebeeld: dit is gedaan voor alle delicten (inclusief zware feiten) en voor alleen zware delicten. Beide curven vertonen een piek in de late adolescentie, en komen daarmee overeen met de leeftijdcriminaliteitscurve zoals deze vaak is beschreven in de literatuur. Binnen het totaal aantal delicten blijft het aandeel zware delicten redelijk stabiel. De trendbreuk vanaf 35 jaar, waarbij het totaal aantal delicten opnieuw stijgt, wordt slechts gedragen

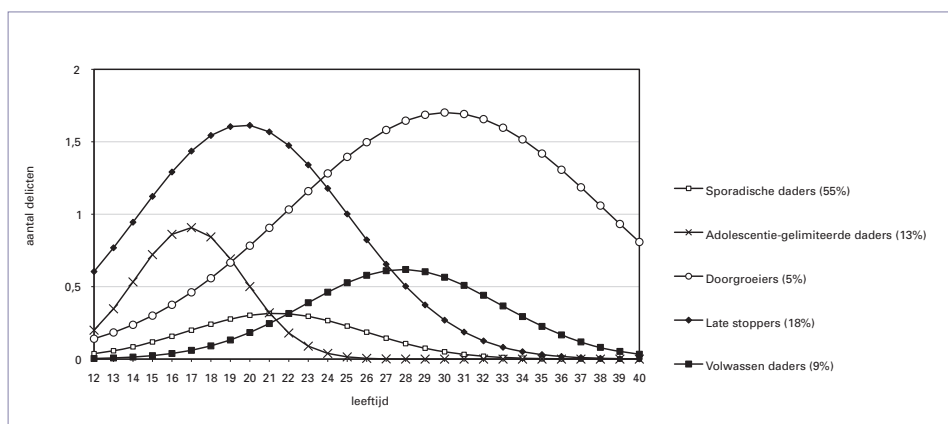
door een relatief klein aantal daders dat op dat moment nog in de steekproef zit (vanaf 33 jaar zit minder dan 50 procent nog in de steekproef) en betreft dus vooral relatief lichte feiten.

Figuur 2.1 Ontwikkeling van (zware) delinquentie in de steekproef (N=1041)

De analyse op basis van het *group-based trajectory*-model resulteerde in een model met vijf groepen.⁸ Figuur 2.2 laat de verschillende ontwikkelingstrajecten zien. Deze trajectgroepen kunnen worden omschreven als sporadische daders (55 procent), adolescentie-gelimiteerde daders (13 procent), doorgroeiers (5 procent), late stoppers (18 procent), en volwassen daders (9 procent). De helft van de totale steekproef pleegt behalve het indexdelict weinig tot geen delicten, en een derde volgt een traject dat na de adolescentie sterk afneemt. Slechts een klein deel van de steekproef ontwikkelt zich in toenemende mate tot volwassen dader (9 procent volwassen daders; 5 procent doorgroeiers).

⁸ Het vijfgruppenmodel heeft een BIC-waarde van -16361.42, een verbetering ten opzichte van het model met één tot vier groepen. Het model met zes groepen gaf een iets betere BIC-waarde (-16307.20), maar de parameters waren niet significant en varianten van zesgruppenmodellen convergeerden niet. De gemiddelde *posterior probability* was 0.81 of hoger, wat betekent dat personen eenduidig aan de verschillende groepen toegewezen konden worden. Het vijfgruppenmodel presteerde goed op overige model fit-criteria.

Figuur 2.2 Ontwikkelingstrajecten voor delinquent gedrag

Tabel 2.2: Kenmerken ontwikkelingsgroepen delinquent gedrag

	Sporadische daders	AL* daders	Doorgroeiërs	Late stoppers	Volwassen daders	Totaal
N	571	140	48	184	98	1041
Aantal delicten in carrière	3.3	7.4	26.7	21.2	8.7	8.6
Aantal zware delicten in carrière	1.4	2.2	3.5	4.0	1.7	2.1
Leeftijd eerste delict ^a	19.7	14.8	19.4	14.7	23.6	18.5
Leeftijd indexdelict ^b	20.4	15.1	22.3	16.8	26.1	19.7
<i>Aantal delicten</i>						
12-19 jaar	1.2	6.4	2.4	10.9	0.4	3.6
20-29 jaar	2.1	1.2	16.1	10.9	5.6	4.5
30-39 jaar ^c	0.1	-	12.1	-	2.9	1.3
40-42 jaar ^c	-	-	2.1	-	0.4	1.0
<i>Aantal zware delicten</i>						
12-19 jaar	0.6	2.0	0.6	2.3	0	1.0
20-29 jaar	0.8	0.2	2.1	1.8	1.3	1.0
30-39 jaar ^c	0	-	1.3	-	0.4	0.7
40-42 jaar ^c	-	-	0	-	0	0

*Adolescentie-gelimiteerde daders

^aVoor een deel van de verdachten is het eerste delict het indexdelict

^bEerste zware delict

^cGegevens die zijn gebaseerd op minder dan 10 procent van de oorspronkelijke groep, worden niet weergegeven

Sporadische daders

De sporadische daders vormen de minst actieve groep. Naast het zware delict op basis waarvan deze daders voor dit onderzoek zijn geselecteerd, plegen de sporadische daders weinig andere delicten (zie tabel 2.2). De piek in hun ontwikkelingstraject ligt in vergelijking met andere dadergroepen relatief laag. Zelfs in het meest actieve jaar van dit ontwikkelingstraject plegen de sporadische daders nauwelijks meer delicten dan de adolescentie-gelimiteerde en volwassen daders, die rond die periode op een laag punt in hun criminele carrière verkeren. Figuur 2.2 laat zien dat sporadische daders de meeste delicten plegen rond de transitie naar volwassenheid, precies het moment waarop de andere trajecten een daling (adolescentie-gelimiteerde daders en late stoppers) dan wel stijging (doorgroeiers en volwassen daders) laten zien. Het hoogste punt in de ontwikkelingstrajecten van andere dadergroepen ligt dus een stuk eerder (tijdens de vroege puberteit) of juist later (eind twintig).

Een van de verdachten die een ontwikkelingstraject volgt dat vergelijkbaar is met dat van sporadische daders, kwam op zijn veertiende voor het eerst in aanraking met de politie in verband met een aanranding. Zijn eerste en enige zware delict pleegde hij toen hij 25 jaar was: hij werd verdacht van verkrachting. Na die tijd werd hij nog eenmaal aangehouden voor rijden onder invloed.

Adolescentie-gelimiteerde daders

De adolescentie-gelimiteerde (AL) daders volgen een ontwikkelingspad dat het meest overeenkomt met de veel beschreven leeftijdcriminaliteitscurve: zij starten met het plegen van delicten in de vroege adolescentie als zij gemiddeld vijftien jaar zijn, bereiken hun criminaliteitspiek rond het zestiende levensjaar en stoppen daarna ongeveer even snel als ze begonnen zijn met criminaliteit. Vanaf 23 jaar plegen de AL daders nauwelijks nog delicten. De AL daders plegen minder delicten dan de late stoppers en doorgroeiers; de criminaliteitspieken van de twee laatstgenoemde groepen liggen dan ook beduidend hoger.

Een van de AL daders kwam op zijn zestiende voor het eerst in beeld bij de politie. Hij pleegde enkele diefstallen en werd verdacht van oplichting. Toen hij zeventien jaar was, pleegde hij een diefstal met gebruikmaking van geweld – zijn eerste zware delict en tevens zijn laatste contact met de politie.

Doorgroeiers

Het ontwikkelingspad van de doorgroeiers laat zich kenmerken door een langzame opmars van criminaliteit gedurende de puberteit en een piek rond het dertigste levensjaar. Gemiddeld zijn de doorgroeiers negentien jaar ten tijde van hun eerste politiecontact. Zij plegen gemiddeld de meeste delicten van alle beschreven dadergroepen. Meteen vanaf de start van de puberteit plegen doorgroeiers gemiddeld meer delicten dan sporadische daders en volwassen daders.

Een van de doorgroeiers pleegt na een vroege start op dertienjarige leeftijd in totaal 67 delicten. Voorafgaand aan het indexdelict (27 jaar, diefstal met geweld) maakt hij zich veelvuldig schuldig aan diefstal en wordt hij verdacht van heling. Ook na het indexdelict bleef hij crimineel actief. Hij pleegde diefstallen, maakte zich schuldig aan bedreiging, mishandeling en drugshandel. Soms lijkt deze doorgroeier zich een tijdje stil te hebben gehouden. Het is mogelijk dat hij in die tijd geen delicten pleegde, bijvoorbeeld omdat hij gedetineerd was.

Late stoppers

Het traject van de late stoppers is min of meer het spiegelbeeld van het traject dat de doorgroeiers volgen: late stoppers plegen veel delicten tijdens de adolescentie, blijven relatief lang hoogactief en laten pas tijdens de vroege volwassenheid een dalende trend zien. De late stoppers zijn er relatief vroeg bij: net als de AL daders plegen zij al op gemiddeld vijftienjarige leeftijd hun eerste delict. Gemiddeld twee jaar later plegen zij het eerste zware delict. De late stoppers onderscheiden zich door hun jonge startleeftijd (vijftien jaar), het hoge aantal delicten dat zij voor hun twintigste plegen (gemiddeld elf delicten), en het forse aantal zware delicten in hun carrière (gemiddeld vier zware delicten), maar uiteindelijk plegen zij gemiddeld minder delicten dan de doorgroeiers (21 tegenover 27 delicten).

Een van de late stoppers had op zijn twaalfde een eerste politiecontact. Daarna volgden nog 46 delicten, waaronder diefstallen en vernielingen. Toen hij twintig jaar was, pleegde hij zijn eerste zware delict, diefstal met geweld. Ook na die tijd kwam hij nog veelvuldig in aanraking met de politie.

Volwassen daders

De volwassen daders ten slotte volgen een pad dat erg lijkt op het traject van de doorgroeiers, met het verschil dat volwassen daders op geen enkel moment gemiddeld meer delicten plegen dan de doorgroeiers. De gemiddelde startleeftijd van de volwassen daders ligt met 24 jaar hoger dan voor alle andere groepen, net als de gemiddelde leeftijd ten tijde van het eerste zware delict (26 jaar).

Een van de volwassen daders was 29 jaar toen hij voor een zware mishandeling en openlijke geweldpleging (indexdelict) voor de eerste keer in aanraking kwam met de politie. Nadien had hij ongeveer om het jaar een nieuw politiecontact, onder andere voor heling, mishandeling en rijden onder invloed.

Overeenkomsten en verschillen tussen groepen

Voor doorgroeiers en volwassen daders (samen 14 procent van het totale cohort) ligt de criminaliteitspiek beduidend later dan voor de daders die een ander ontwikkelingstraject volgen. AL daders en late stoppers zijn het meest actief rond hun puberteit, sporadische daders plegen gemiddeld slechts drie delicten en doen dat vooral rond de transitie naar volwassenheid, maar doorgroeiers en volwassen daders plegen de meeste delicten pas als zij rond de dertig jaar zijn. Na het eerste delict op respectievelijk gemiddeld 19- en 24-jarige leeftijd duurt het zo'n twee tot drie jaar tot de doorgroeiers en volwassen daders voor het eerst voor een zwaar delict in aanraking komen met de politie.⁹

---

9 Dit getal wordt enigszins vertekend doordat voor sommigen het eerste zware delict ook het eerste delict is.

Tussen de verschillende dadergroepen bestaan geen substantiële verschillen wat betreft de typen indexdelicten die worden gepleegd. Evenmin bestaan er grote verschillen tussen de verschillende ontwikkelingstrajecten in het type overige zware delicten in de carrière.

Voor alle groepen, met uitzondering van de doorgroeiërs, geldt dat de gemiddelde leeftijd ten tijde van het eerste zware delict ongeveer samenvalt met de criminaliteitspiek: op geen ander moment in hun criminele carrière plegen zij meer delicten dan op dat moment.

De groep doorgroeiërs is de enige groep daders die hun eerste zware delict plegen op het moment dat zij hun criminaliteitspiek nog niet bereikt hebben: zij zijn gemiddeld 22 jaar oud als zij voor het eerst een zwaar delict plegen. Een kleine tien jaar later zijn deze daders het actiefst: zij plegen dan gemiddeld twee tot drie delicten per jaar. Daarmee lijkt het zware delict bij doorgroeiërs, in tegenstelling tot andere dadergroepen, karakteristiek voor het moment waarop zij daadwerkelijk doorgroeien in hun criminele carrière.

2.4 Conclusie

In dit hoofdstuk onderzochten wij de criminele carrières van 1041 jongeren en jongvolwassenen die in 2000 voor het eerst verdacht werden van een zwaar delict. De meeste daders lieten tussen hun twintigste en dertigste leeftijdsjaar een duidelijke afname in criminaliteit zien. Slechts een beperkte groep, van ongeveer één op de zeven daders, liet tijdens de volwassenheid een duidelijke groei zien in het aantal delicten. Binnen die groep daders pleegde een kleine groep doorgroeiërs (5 procent van de totale populatie) gemiddeld de meeste delicten.

Een opvallend resultaat is dat de doorgroeiërs rond hun twintigste hun eerste zware delict pleegden en vervolgens pas op een later moment in hun criminele carrière actiever werden in het plegen van criminaliteit. Het zware delict lijkt daarmee een voorbode van de doorgroei in de criminaliteit die zij vervolgens laten zien. De andere dadergroepen pleegden hun eerste zware delict juist op het hoogtepunt van hun criminele carrière en lieten vervolgens een duidelijke afname in criminaliteit zien. Er is dus een kleine subgroep daders die pas aan het einde van hun adolescentie in beeld komt voor aanvankelijk minder ernstige vergrijpen en voor wie het zware delict een belangrijke ‘marker’ is voor een escalatie in hun criminele carrière.

De achtergrondkenmerken van jonge daders van een zwaar delict

3.1 Introductie

In hoofdstuk 2 zijn de criminele carrières beschreven van 1041 jongeren en jongvolwassenen (twaalf tot dertig jaar oud) die in 2000 voor het eerst verdacht werden van een zwaar delict. Tot de zware delicten behoren alle geweldsdelicten en overige delicten waarvoor een maximale vrijheidsstraf kan worden opgelegd van ten minste negen jaar. Op basis van antecedenten tot gemiddeld hun 33e jaar werd in kaart gebracht welk deel van deze groep doorgroeit in de misdaad. Met behulp van het *group-based trajectory*-model van Nagin (2005) werden vijf verschillende soorten criminele carrières onderscheiden.

In dit hoofdstuk wordt door het gebruik van een retrospectief onderzoeksdesign inzicht geboden in de achtergronden van een selectie van twee subgroepen uit het cohort dat in het vorige hoofdstuk al werd beschreven. Een groep doorgroeiers wordt nader bestudeerd en afgezet tegen een groep daders die ook op jonge leeftijd een zwaar delict pleegt, maar niet doorgroeit in de misdaad, de zogenaamde stoppers. Anders dan in het onderzoek beschreven in hoofdstuk 2, waarin elk individu werd toegewezen aan een van de vijf trajectgroepen,¹⁰ is de indeling in twee dadergroepen in dit hoofdstuk gebaseerd op 'harde' criteria. Jongeren worden alleen geclassificeerd als stopper wanneer zij gedurende een lange periode (vanaf 2005) geen nieuwe politiecontacten hadden; doorgroeiers zijn in diezelfde periode verdacht geweest van ten minste één (nieuw) zwaar delict.

- Doorgroeiers zijn jongeren die in 2000 jonger zijn dan achttien jaar, voor het eerst een zwaar delict plegen én tussen 1 januari 2005 en 31 december 2013 opnieuw minstens één zwaar delict plegen.
- Stoppers zijn jongeren die in 2000 jonger zijn dan achttien jaar en voor het eerst een zwaar delict plegen, maar die tussen 1 januari 2005 en 31 december 2013 geen delicten plegen.

10 Op basis van gelijkenis tussen het individuele ontwikkelingspad enerzijds en de *group-based trajectories* anderzijds.

Hierbij moet worden opgemerkt dat er een groep overblijft van daders die niet onder een van deze twee groepen kunnen worden geschaard. Zij zijn achttien jaar of ouder als zij in 2000 een eerste zwaar delict plegen of zij plegen enkel lichte delicten tussen 2005 en 2013.

Een groot deel van de doorgroeiërs en stoppers is tijdens hun jeugd begeleid door Jeugdbescherming. Van deze trajecten zijn dossiers beschikbaar waarin onder andere logboeken van de begeleiding, processen-verbaal, vonnissen, rapportages van (justitiële) inrichtingen, schoolinformatie, pro Justitia-rapportages en informatie over interventies is opgenomen. De informatie uit deze dossiers is gekoppeld aan informatie over de jongeren in het Herkenningsdienstsysteem (HKS) van de politie Amsterdam. Dit maakt het mogelijk de criminele carrières van jongeren in verband te brengen met achtergrondkenmerken van de jongeren.

Bij het analyseren van de gegevens in dit hoofdstuk staan de volgende drie onderzoeksvragen centraal:

- Welke persoonlijke achtergrondkenmerken hebben doorgroeiërs en stoppers en in welke opzichten verschillen deze kenmerken tussen beide groepen?
- Welke gezinskenmerken hebben doorgroeiërs en stoppers en in welke opzichten verschillen deze kenmerken tussen beide groepen?
- Hoe verloopt het begeleidingstraject van Jeugdbescherming Regio Amsterdam bij deze jongeren, welke prognose krijgen zij rond het achttiende levensjaar, welke interventies kregen zij nog meer opgelegd en zien we verschillen tussen doorgroeiërs en stoppers?

In de volgende paragraaf zullen wij eerst dieper ingaan op de gebruikte data en methode van onderzoek. Daarna zullen de resultaten worden gepresenteerd (§3.3). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie (§3.4).

3.2 Data en methode

De steekproef voor hoofdstuk 3 bestaat uit een verdachtencohort van 99 jongeren die in 2000 voor het eerst verdacht werden van een zwaar delict (het indexdelict). Alle verdachten waren woonachtig in Amsterdam en tussen de twaalf en achttien jaar oud. Tot de selectie van zware delicten behoren alle zware geweldsdelicten, en overige delicten waarvoor een maximale vrijheidsstraf kan worden opgelegd van ten minste negen jaar (zie hoofdstuk 2).

Van de 1041 jongeren die in hoofdstuk 2 zijn beschreven, kunnen 160 worden getypeerd als doorgroeier en 150 als stopper. Voor het onderzoek beschreven in dit hoofdstuk is allereerst een willekeurige steekproef geselecteerd van 50 doorgroeiers en 50 stoppers van wie een Jeugdbeschermingsdossier aanwezig was. In de analyses is vervolgens één stopper buiten beschouwing gelaten, omdat in zijn dossiers te weinig informatie beschikbaar was. Hierdoor bestaat de uiteindelijke analyse uit een uitgebreid dossieronderzoek op basis van de gegevens van 50 doorgroeiers en 49 stoppers. Van deze personen waren tussen de één en vier dossiers aanwezig. Voor de analyse van de dossiers werd gebruik gemaakt van een scorelijst (zie bijlage 1).¹¹ In de dossiers stond informatie over de aan- en afmelding bij Jeugdbescherming, processen-verbaal, rapportages van (justitiële) jeugdinrichtingen en jeugdzorginstellingen, pro Justitia-rapportages en interventies. De interbeoordelaarbetrouwbaarheid van de scorelijst werd beoordeeld op basis van twee onafhankelijke beoordelaars die elk de dossiers van drie willekeurige personen codeerden, hetgeen resulteerde in een zeer grote mate van overeenkomst tussen de metingen.

Tabel 3.1: Delictkenmerken doorgroeiers en stoppers

Kenmerken	Doorgroeiers (N=50)	Stoppers (N=49)
Leeftijd eerste zware delict voor achttiende jaar	15.5 (SD=1.5)	15.8 (SD=1.2)
Type eerste zware delict voor achttiende jaar [†]		
<i>Gewelds- en seksuele misdrijven</i>	22,0%	20,4%
<i>Openlijke geweldpleging^a (VOO)</i>	24,0%	6,1%
<i>Vermogen</i>	54,0%	73,5%
Gemiddeld aantal delicten voor achttiende jaar		
<i>Aantal zware delicten[*]</i>	2.0 (SD=1.2)	1.6 (SD=0.9)
<i>Totaal aantal delicten[*]</i>	7.7 (SD=5.4)	3.8 (SD=3.3)
Gemiddeld aantal delicten vanaf achttiende jaar		
<i>Aantal zware delicten[*]</i>	2.4 (SD=1.9)	0.2 (SD=0.9)
<i>Totaal aantal delicten[*]</i>	13.5 (SD=9.1)	0.8 (SD=1.8)

^aDit betreft misdrijven binnen de classificatie 'vernietiging en openbare orde'

[†]p<0.10, *p<0.05, p<0.01, p<0.001

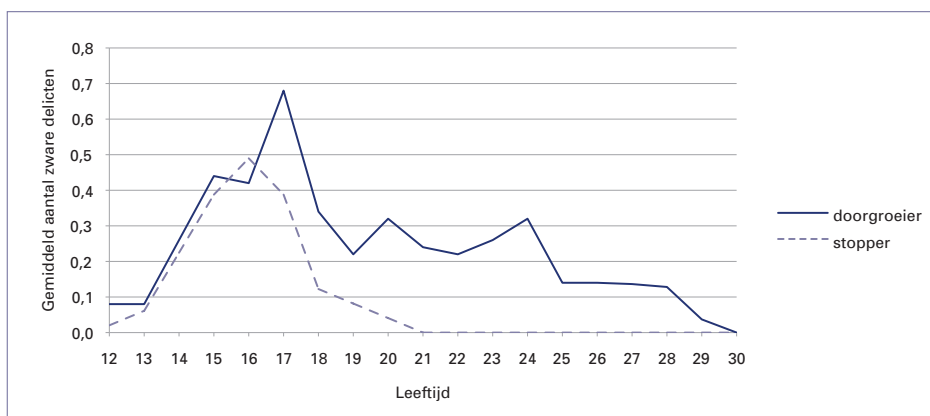
Tabel 3.1 laat zien dat de leeftijd waarop doorgroeiers en stoppers hun eerste zware delict plegen (het indexdelict) gemiddeld 15.5 (SD=1.5) en 15.8 (SD=1.2) jaar is. Het indexdelict laat nauwelijks verschil zien in geweldsdelicten (22 procent bij doorgroeiers tegenover 20,4 procent bij de stoppers). Een

11 Met dank aan Yara Geerts voor haar bijdrage aan het dossieronderzoek.

opvallend groot deel van de doorgroeiers (24 procent) maakt zich schuldig aan openlijke geweldpleging (bij stoppers 6,1 procent). In alle andere gevallen is het indexdelict een vermogensdelict (met een maximale vrijheidsstraf van ten minste negen jaar; 54 procent van de doorgroeiers en 73,5 procent van de stoppers). Al vóór hun achttiende jaar laten doorgroeiers een hogere recidive zien dan stoppers: het verschil in recidive naar een zwaar delict is weliswaar niet significant, maar in totaal plegen zij ruim twee keer zo veel delicten. Vanaf het achttiende jaar plegen doorgroeiers gemiddeld 2.4 zware delicten (SD=1.9), waarvan ongeveer een derde geweldsdelicten. Het totale aantal delicten dat zij na het achttiende jaar plegen is gemiddeld 13.5 (SD=9.1). De lage recidive vanaf achttien jaar voor stoppers is een logisch gevolg van de definitie voor stoppers die wij hebben gebruikt.

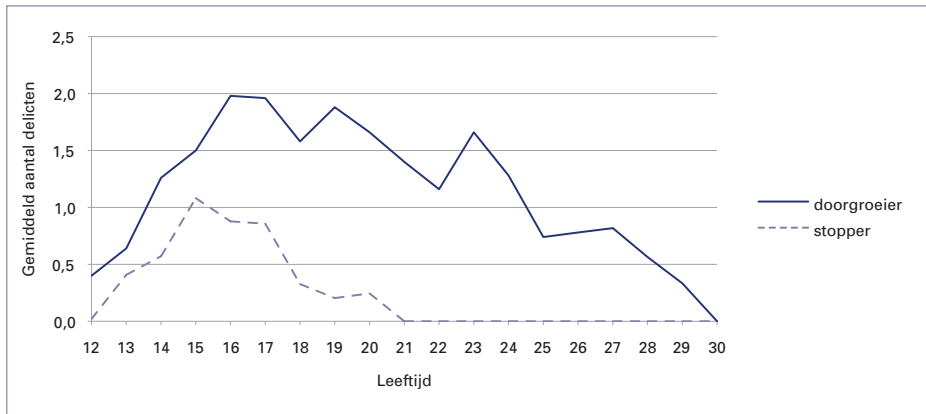
3.3 Resultaten

In figuur 3.1 is het gemiddelde ontwikkelingsverloop voor zware delicten voor beide groepen afgebeeld. Tot zeventien jaar is deze ontwikkeling gelijk voor doorgroeiers en stoppers: pas op de leeftijd van zeventien jaar is er een piek in het aantal zware delicten onder doorgroeiers. Als gevolg van onze definitie voor stoppers pleegt deze groep vanaf hun 22^e jaar geen zware delicten meer. De doorgroeiers laten tot hun dertigste een geleidelijke afname in het aantal zware delicten zien. In figuur 3.2 is het ontwikkelingsverloop voor alle delicten afgebeeld. Er is sprake van een duidelijk niveauverschil: doorgroeiers plegen voor hun achttiende twee keer zo veel delicten (zie ook tabel 3.1).

Figuur 3.1 Gemiddeld aantal zware delicten per leeftijdsjaar

Figuur 3.2 Gemiddeld aantal delicten (totaal) per leeftijdsjaar

Persoonlijke kenmerken

Een klein deel van de totale steekproef ($N=11$) is vrouw (tabel 3.2). Daarvan groeit iets meer dan een kwart door (27,3 procent); beduidend minder dan bij de mannen ($N=88$) van wie meer dan de helft (53,4 procent) doorgroeit. De herkomst van mannen en vrouwen laat een overeenkomstige samenstelling zien. De CBS-definitie gaat uit van de herkomst van de vader en/of moeder; in dat geval is in de totale steekproef 38,4 procent Marokkaans, 29,3 procent Surinaams, 14,1 procent Nederlands, 9,1 procent Antilliaans en 4 procent Turks (de resterende 5 procent heeft vooral een niet-westerse herkomst). Het gros van de Marokkaanse (69 procent), Surinaamse (68 procent) en Turkse jongeren (75 procent) is in Nederland geboren; alleen onder Antilliaanse jongeren is dit maar een klein deel (11 procent). Tabel 3.2 laat zien dat jongeren met Marokkaanse afkomst fors oververtegenwoordigd zijn in de groep die uiteindelijk doorgroeit in criminaliteit.

Tabel 3.2: Persoonlijke kenmerken doorgroeiers en stoppers

Kenmerken	Doorgroeiers (N=50)	Stoppers (N=49)	Totaal (N=99)
Man	94,0%	83,7%	88,9%
Geboorteland			
<i>Nederland</i>	66,0%	63,3%	64,7%
<i>Marokko</i>	16,0%	10,2%	13,1%
<i>Turkije</i>	-	2,0%	1,0%
<i>Suriname</i>	10,0%	6,1%	8,1%
<i>Antillen</i>	6,0%	10,2%	8,2%
<i>Overig</i>	2,0%	4,0%	3,0%
<i>Onbekend</i>	-	4,1%	2,0%
Herkomst ouder(s)			
<i>Nederland</i>	12,0%	16,3%	14,1%
<i>Marokko</i>	46,0%	30,6%	38,4%
<i>Turkije</i>	2,0%	6,1%	4,0%
<i>Suriname</i>	30,0%	28,6%	29,3%
<i>Antillen</i>	6,0%	12,2%	9,1%
<i>Overig</i>	4,0%	6,1%	5,0%

Tabel 3.3 laat zien dat er geen grote verschillen worden gevonden tussen doorgroeiers en stoppers als het gaat om hun intelligentieniveau en opleiding. Wel is bij doorgroeiers net iets vaker sprake van een geschiedenis van gedragsproblemen op school, schoolverzuim en schooluitval, al zijn deze verschillen tussen doorgroeiers en stoppers niet significant. Dit verklaart mogelijk wel waarom doorgroeiers zijn oververtegenwoordigd in het hebben van werk (74 procent doorgroeiers; 51 procent stoppers; $p<0.05$). Het gaat hier om bijbanen of laaggekwalificeerd werk vóór of net na het achttiende levensjaar. Het is niet ondenkbaar dat deze werkervaring eerder fungeert als een soort ‘val’ (voor dit type werk), dan dat het een opstap is naar meer carrièremogelijkheden. Daarnaast is er in de groep doorgroeiers ook significant vaker sprake van schuldenproblematiek (30 procent doorgroeiers; 6,1 procent stoppers; $p<0.005$) en softdruggebruik (46 procent doorgroeiers; 26,5 procent stoppers; $p<0.05$). Voor beide groepen geldt dat het merendeel vrienden had met een duidelijk negatieve invloed (88 procent doorgroeiers; 71,4 procent stoppers). Binnen beide groepen hebben ongeveer vier op de tien jongeren fysieke gezondheidsproblemen en kampt één op de drie jongeren met psychische problemen. Eén tot twee op de tien jongeren in beide groepen werd fysiek mishandeld en ongeveer één op de acht werd pedagogisch verwaarloosd. 20 procent van de doorgroeiers maakte een traumatische gebeurtenis mee tijdens de jeugd, zoals het verliezen van een van de ouders of een ander familielid, aanranding of verkrachting. Stoppers maakten dit nog iets vaker mee (32,5 procent).

Tabel 3.3: Persoonlijke kenmerken doorgroeiërs en stoppers

Kenmerken	Doorgroeiërs (N=50)	Stoppers (N=49)
Intelligentie		
<i>Licht verstandelijk gehandicapt (IQ 50-69)</i>	8,0%	-
<i>Zwakbegaafd (IQ 70-79)</i>	10,0%	10,2%
<i>Beneden gemiddeld (IQ 80-89)</i>	10,0%	12,2%
<i>Gemiddeld (IQ 90-110)</i>	18,0%	12,2%
<i>Boven gemiddeld (IQ 111-120)</i>	6,0%	2,0%
<i>Begaafd (IQ 121-130)</i>	2,0%	-
<i>Onbekend</i>	46,0%	63,3%
Opleiding		
<i>VSO/ZMOK</i>	22,0%	18,4%
<i>LTS/VBO/MAVO</i>	78,0%	69,4%
<i>HAVO/VWO</i>	-	6,1%
<i>Onbekend</i>	-	6,1%
Vervolgopleiding		
<i>HAVO/VWO</i>	2,0%	2,0%
<i>MBO</i>	50,0%	49,0%
<i>Geen vervolgopleiding of onbekend</i>	48,0%	49,0%
Problemen op school		
<i>Ernstige gedragsproblemen</i>	46,0%	38,8%
<i>Ernstig schoolverzuim</i>	40,0%	30,6%
<i>Voortijdig schoolverlaten</i>	38,0%	24,5%
Baan/bijbaan*	74,0%	51,0%
Schulden**	30,0%	6,1%
Alcoholgebruik		
<i>Overmatig</i>	8,0%	12,2%
<i>Soms</i>	34,0%	28,6%
<i>Niet</i>	58,0%	59,2%
Softdruggebruik*	46,0%	26,5%
Hard- en softdruggebruik	4,0%	6,1%
Vrienden met positieve invloed	46,0%	42,9%
Vrienden met negatieve invloed	88,0%	71,4%
Vereniging (sport/muziek)	56,0%	49,0%
Rondhangen op straat	64,0%	63,3%
Fysieke gezondheidsproblemen	38,0%	40,8%
Psychische gezondheidsproblemen	34,0%	34,7%
Fysieke mishandeling door opvoeder	14,0%	20,4%
Pedagogische verwaarlozing	14,0%	12,2%
Trauma		
<i>Verlies van een van de ouders</i>	2,0%	6,1%
<i>Verlies ander familielid</i>	4,0%	2,0%
<i>Aanranding/verkrachting</i>	2,0%	6,1%
<i>Overig</i>	12,0%	18,3%
<i>Geen trauma of onbekend</i>	80,0%	67,3%

* p<0.05, ** p<0.005

Gezinskenmerken

Wanneer we kijken naar de gezinskenmerken, dan valt op dat er veel problemen zijn in de gezinnen van zowel de doorgroeiers als de stoppers. Slechts een derde van zowel de doorgroeiers als de stoppers woont gezamenlijk met beide ouders (zie tabel 3.4). Meer dan de helft van alle ouders was gescheiden. Doorgroeiers (8 procent) wonen vaker in de opvang of zelfstandig dan stoppers (2 procent). De helft tot twee derde van de doorgroeiers en stoppers groeide op in een huishouden waar financiële problemen waren; in ongeveer 20 procent van de huishoudens was deze problematiek ernstig. In meer dan 40 procent van de gevallen was er thuis geen of weinig structuur (44 procent doorgroeiers; 38,8 procent stoppers). Er waren veel huiselijke ruzies (36 procent doorgroeiers; 42,9 procent stoppers). Bij 20 procent van de doorgroeiers en 10,2 procent van de stoppers was sprake van weinig of geen liefdevolle betrokkenheid van de moeder. Van één op de vijf doorgroeiers (20 procent) en bijna één op de drie stoppers (30,6 procent) had de moeder fysieke gezondheidsproblemen, en bijna even vaak psychische problemen, variërend van overspannenheid tot ernstige depressie en psychische problemen (doorgroeiers 18 procent; stoppers 26,5 procent). Bij 6 procent van alle doorgroeiers was sprake van middelenafhankelijkheid bij de moeder; bij de moeders van stoppers lag dit percentage twee keer zo hoog (12,2 procent). In bijna de helft van alle gevallen was de vader matig of niet betrokken bij de opvoeding (46 procent doorgroeiers; 49 procent stoppers). Vooral bij doorgroeiers (14 procent) was sprake van gevoelens van verloren grip en gezag (stoppers 4,1 procent) en bij een substantieel deel was er geen liefdevolle betrokkenheid van de vader (doorgroeiers 30 procent; stoppers 42,9 procent). Van ruim één op de vijf kampte de vader met gezondheidsproblemen (doorgroeiers 22 procent; stoppers 26,5 procent). Bij één op de tien doorgroeiers (10 procent) had de vader een geweldsdelict gepleegd, bij stoppers was dit 4,1 procent (daarentegen was 6,1 procent van de vaders van stoppers betrokken bij drugshandel; tegenover 2 procent bij doorgroeiers). Opnieuw één op de tien vaders was alcohol- of drugsverslaafd (doorgroeiers 8 procent; stoppers 10,2 procent). Bijna een kwart van alle jongeren had één of meerdere broers/zussen met politiecontacten (doorgroeiers 24 procent; stoppers 22,4 procent). Tijdens de periode van hulpverlening krijgen acht jongeren zelf een kind: zes jongens en twee meisjes. Hoewel vrijwel al deze jongens (N=5) uiteindelijk doorgroeien in de criminaliteit, is de groep te klein om van een verband te spreken.

Tabel 3.4: Gezinskenmerken doorgroeiers en stoppers

Kenmerken	Doorgroeiers (N = 50)	Stoppers (N = 49)
Woonsituatie		
<i>Bij beide ouders</i>	36,0%	32,7%
<i>Bij moeder</i>	46,0%	55,1%
<i>Bij vader</i>	-	4,1%
<i>Zelfstandig/opvang</i>	8,0%	2,0%
<i>Overig</i>	10,0%	6,1%
Financiële situatie gezin		
<i>Geen problemen</i>	36,0%	46,9%
<i>Laag inkomen</i>	46,0%	36,7%
<i>Ernstige problematiek</i>	18,0%	16,3%
Ouders		
<i>Samen</i>	42,0%	34,7%
<i>Gescheiden</i>	54,0%	63,2%
<i>Ouder overleden</i>	4,0%	2,0%
Samengesteld gezin	18,0%	27,0%
Structuur geboden door ouders		
<i>Geen tot weinig</i>	44,0%	38,8%
<i>Neutraal</i>	30,0%	26,5%
<i>Positief</i>	8,0%	22,4%
Vaak conflicten thuis	36,0%	42,9%
Moeder		
Liefdevolle betrokkenheid moeder		
<i>Zeer</i>	50,0%	65,3%
<i>Neutraal of gemengd</i>	16,0%	12,2%
<i>Weinig of niet</i>	20,0%	10,2%
Machteloosheid	44,0%	38,8%
Fysieke gezondheidsproblemen	20,0%	30,6%
Psychische gezondheidsproblemen	18,0%	26,5%
Verslaving	6,0%	12,2%
Criminaliteit		
<i>Geweld</i>	4,0%	2,0%
<i>Drugshandel</i>	-	-
<i>Overig</i>	2,0%	2,0%
Vader		
Liefdevolle betrokkenheid vader		
<i>Zeer</i>	30,0%	32,7%
<i>Neutraal of gemengd</i>	28,0%	14,3%
<i>Weinig of niet</i>	30,0%	42,9%
Betrokken bij opvoeding	52,0%	51,0%
Matig betrokken bij opvoeding	30,0%	18,4%
Niet betrokken bij opvoeding	16,0%	30,6%
Gevoelens van verloren grip en gezag	14,0%	4,1%
Gezondheidsproblemen	22,0%	26,5%
Verslaving	8,0%	10,2%
Criminaliteit		
<i>Geweld</i>	10,0%	4,1%
<i>Drugshandel</i>	2,0%	6,1%
<i>Overig</i>	2,0%	4,1%
Aantal broers		
<i>Geen</i>	18,0%	26,4%
<i>1 of 2</i>	60,0%	53,0%
<i>Meer dan 2</i>	22,0%	20,6%
Aantal zussen		
<i>Geen</i>	38,0%	28,6%
<i>1 of 2</i>	48,0%	51,0%
<i>Meer dan 2</i>	14,0%	20,4%
Broers/zussen met politiecontacten	24,0%	22,4%
In een relatie	36,0%	36,7%
Zelf kinderen	10,0%	6,1%

Interventies

Tabel 3.5 laat zien dat bij zowel doorgroeiers als stoppers jeugddetentie de meest voorkomende reden is voor aanmelding bij Jeugdbescherming (doorgroeiers 56 procent; stoppers 61,2 procent), gevolgd door een bedreigende gezinssituatie (32 procent doorgroeiers; 28,6 procent stoppers). Het contact met Jeugdbescherming, ofwel de inzet van de jongere en het verloop van de begeleiding, wordt bij de helft van de doorgroeiers aangeduid als slecht (44 procent); bij stoppers is dit bij ruim een kwart van de jongeren het geval (26,5 procent). De vooruitzichten bij beëindiging van de begeleiding door Jeugdbescherming zijn bij doorgroeiers vaker negatief (42 procent) dan bij stoppers (14,3 procent). Bij ongeveer vier van de vijf jongeren was op enig moment voorafgaand aan of tijdens de begeleiding door Jeugdbescherming sprake van een andere opgelegde maatregel (77 procent doorgroeiers, 81 procent stoppers). In slechts een klein aantal gevallen was er sprake van een PIJ-maatregel (4 procent doorgroeiers; 6,1 procent stoppers). Doorgroeiers hadden relatief vaak een HALT-afdoening (36 procent), boete (34 procent) of taakstraf (50 procent) opgelegd gekregen. Ook zaten doorgroeiers vaker dan stoppers in jeugddetentie (46 procent doorgroeiers; 30,6 procent stoppers) en kwamen zij vaker in contact met jeugdreclassering (58 procent doorgroeiers; 44,9 procent stoppers).

Combinaties van achtergrondkenmerken

Het algemene beeld dat ontstaat uit de voorgaande analyses is dat doorgroeiers en stoppers meer overeenkomsten dan verschillen laten zien. Beide groepen ervaren tijdens hun jeugd veel problemen. Het merendeel van de gemeten persoonlijke achtergrondkenmerken en gezinskenmerken is echter niet onderscheidend voor het wel of niet doorgroeien in de zware misdaad. Voor sommige kenmerken geldt dat deze iets vaker voorkomen bij doorgroeiers dan bij stoppers, verschillen zijn dan echter niet significant. Kenmerken die op zichzelf niet significant onderscheidend zijn voor doorgroeiers en stoppers, zouden in combinatie wel onderscheidend kunnen zijn (zie Herrenkohl e.a., 2000). Tabel 3.6 toont twee persoonlijke achtergrondkenmerken die op zichzelf niet onderscheidend zijn, maar die in combinatie met softdruggebruik wel significant vaker voorkomen bij doorgroeiers. Zo heeft 14 procent van de doorgroeiers te maken met voortijdig schoolverlaten, vrienden met een negatieve invloed én

Tabel 3.5: Interventies

	Doorgroei- ers (N = 50)	Stoppers (N = 49)
Begeleiding Jeugdbescherming	100,0%	100,0%
Reden aanmelding begeleiding Jeugdbescherming		
<i>Detentie</i>	56,0%	61,2%
<i>Bedreigende gezinssituatie</i>	32,0%	28,6%
<i>Ernstige problemen op school</i>	4,0%	4,1%
<i>Overig/onbekend</i>	8,0%	6,1%
Verloop Jeugdbeschermingstraject*		
<i>Goed</i>	14,0%	32,7%
<i>Redelijk</i>	30,0%	18,4%
<i>Slecht</i>	44,0%	26,5%
<i>Onbekend</i>	12,0%	22,4%
Reden beëindiging begeleiding Jeugdbescherming**		
<i>Meerderjarigheid</i>	40,0%	34,7%
<i>Behalen doelen/proefperiode weerstaan</i>	4,0%	22,4%
<i>Overtreden voorwaarden</i>	8,0%	2,0%
<i>Overgedragen</i>	16,0%	8,2%
<i>Sepot/vrijspraak</i>	4,0%	6,1%
<i>Overig/onbekend</i>	28,0%	26,5%
Vooruitzicht na begeleiding Jeugdbescherming***		
<i>Negatief</i>	42,0%	14,3%
<i>Neutraal</i>	20,0%	34,7%
<i>Positief</i>	22,0%	38,8%
<i>Onbekend</i>	16,0%	12,2%
Maatregel ^a	77,0%	81,0%
PIJ-maatregel	4,0%	6,1%
HALT-afdoening	36,0%	24,5%
Boete	34,0%	14,3%
Taakstraf	50,0%	20,4%
Bewaring/inverzekeringstelling	78,0%	75,5%
Jeugddetentie	46,0%	30,6%
Jeugdreclassering	58,0%	44,9%

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.005

^a Minstens een van de volgende maatregelen werd eerder opgelegd: gezinshulp, Psychosociale Pedagogische Interventie (PPI), Glen Mills, huisarrest, ondertoezichtstelling (OTS), intensieve trajectbegeleiding (ITB), Maatregelen Hulp en Steun (MHS), Nieuwe Perspectieven, Cursus Slachtoffer in Beeld, Sociale Vaardigheden training, Kwartaalcursus/Mediumprogramma, De Uitdaging Landmacht, maatwerk. Doorgroei-ers kregen significant vaker Intensieve Trajectbegeleiding opgelegd dan stoppers (16 procent vs. 4 procent, p <0.05) en kregen significant vaker huisarrest (8 procent vs. 0 procent, p <0.05). Binnen de prevalentie van de andere opgelegde maatregelen werd geen significant verschil tussen doorgroei-ers en stoppers gevonden

softdruggebruik, terwijl dit slechts voor 8 procent van de stoppers geldt (p<0.05). Als we op basis van het al dan niet voorkomen van deze drie kenmerken voor elke persoon een somscore berekenen (variërend van 1-3) dan is de gemiddelde score voor doorgroei-ers 1.7, terwijl stoppers gemiddeld een score hebben van 1.2. Combinaties van deze kenmerken komen dus vaker voor bij doorgroei-ers dan bij stoppers (p<0.005).

Tabel 3.6: Combinatie van persoonlijke achtergrondkenmerken

Kenmerken	Doorgroei-ers (N=50)	Stoppers (N=49)
Voortijdig schoolverlaten	38,0%	24,5%
Vrienden met negatieve invloed	88,0%	71,4%
Softdruggebruik	46,0%	26,5%
Aantal van bovenstaande kenmerken aanwezig*		
0	6%	20%
1	30%	45%
2	50%	27%
3	14%	8%
Gemiddeld aantal kenmerken**	1.7 (SD=0.8)	1.2 (SD=0.9)

*p<0.05; **p<0.005

Hoewel vooral de overeenkomsten tussen de gezinskenmerken van doorgroei-ers en stoppers opvallen, zijn sommige gezinsproblemen marginaal (maar niet significant) ernstiger voor doorgroei-ers. Tabel 3.7 toont een aantal gezinsken-merken, die bij doorgroei-ers vaker voorkomen dan bij stoppers. Ook in combi-natie werden geen significante verschillen gevonden tussen doorgroei-ers en stoppers met betrekking tot het voorkomen van deze kenmerken, dat wil zeg-gen dat doorgroei-ers niet significant vaker een combinatie van deze kenmerken bezitten dan stoppers.

Tabel 3.7: Combinatie van gezinskenmerken

Kenmerken	Doorgroei-ers (N=50)	Stoppers (N=49)
Zelfstandig of in opvang woonachtig	8,0%	2,0%
Weinig tot geen structuur geboden door ouders	44,0%	38,8%
Weinig tot geen liefdevolle betrokkenheid moeder	20,0%	10,2%
Eén of meerdere broers	82,0%	73,6%
Broers/zussen met politiecontacten	24,0%	22,4%
Aantal van bovenstaande kenmerken aanwezig		
0	8%	16%
1	44%	37%
2	20%	31%
3	20%	16%
4	6%	0%
5	2%	0%
Gemiddeld aantal kenmerken	1.8 (SD=1.2)	1.5 (SD=1.0)

3.4 Conclusie

In dit hoofdstuk onderzochten wij de achtergrondkenmerken van daders die doorgroeiden in de misdaad (doorgroeiers) en daders die dat niet deden (stoppers). De totale steekproef tekent zich af als een vrij homogene en kwetsbare groep jongeren die gekenmerkt wordt door uiteenlopende problemen in het gezin en op school. Doorgroeiers en stoppers tonen daarin meer overeenkomsten dan verschillen: doorgroeiers en stoppers verschillen niet in hun intelligentie en opleidingsniveau. Beide groepen kenmerken zich eveneens door veel fysieke en psychische gezondheidsproblemen. Doorgroeiers onderscheiden zich van stoppers op enkele vlakken: zij hebben significant vaker een (bij)baan, maar hebben ook significant vaker schulden en gebruiken significant vaker softdrugs. Ook zijn er onder de doorgroeiers iets meer voortijdige schoolverlaters en hebben zij meer vrienden met een negatieve invloed. Hoewel deze twee laatstgenoemde kenmerken op zichzelf niet onderscheidend zijn, komen zij in combinatie met softdruggebruik wel significant vaker voor bij doorgroeiers dan bij stoppers.

Beide groepen daders kenmerken zich door een ernstige gezinsproblematiek. Zowel doorgroeiers als stoppers groeiden op in gezinnen met veelal financiële problemen, waarin weinig structuur werd geboden en waarin de jongere lang niet altijd op liefdevolle betrokkenheid van de moeder of vader kon rekenen. Ouders hebben relatief vaak zelf fysieke of psychische problemen. Geen enkel gezinskenmerk was op zichzelf onderscheidend voor doorgroeiers. Ook in combinatie werden geen verschillen gevonden tussen de gezinskenmerken van doorgroeiers en stoppers.

Tot slot zijn er enkele opvallende verschillen in de maatregelen die werden opgelegd bij doorgroeiers en stoppers. Doorgroeiers kregen vaker intensieve trajectbegeleiding (ITB) of huisarrest opgelegd, en zij werden vaker veroordeeld tot boetes, taakstraffen of jeugddetentie. Net als de vooruitzichten bij beëindiging van het Jeugdbeschermingstraject laten de interventies dus een positiever beeld zien voor stoppers.

Conclusies en discussie

4.1 Conclusies

In dit rapport werden de criminele carrières in kaart gebracht van jongeren en jongvolwassenen die soms al op jonge leeftijd verdacht werden van een zwaar delict. Hieronder wordt een categorie delicten verstaan van zware geweldsdelicten en overige delicten waarbij een maximale vrijheidsstraf van ten minste negen jaar kan worden opgelegd. Vervolgens werd op basis van een uitgebreide dossieranalyse onderzocht in hoeverre de achtergrond- en gezinskenmerken verschilden tussen daders die doorgroeiden in de criminaliteit en daders die stopten. Hier worden de belangrijkste resultaten vermeld.

Hoewel het een populaire hypothese is dat jonge daders van een zwaar delict vaak doorgroeien in de zware criminaliteit, volgt slechts een klein deel van de steekproef een ontwikkelingspad dat daadwerkelijk getypeerd kan worden als *doorgroeien*. Deze kleine subgroep pleegt uiteindelijk een disproportioneel groot deel van alle delicten en laat een sterke groei in het aantal delicten zien na het twintigste jaar. Verreweg de meeste daders volgen echter een criminele carrière die wordt gekenmerkt door een afname tussen het twintigste en dertigste jaar. Die relatief grote groep daders volgt niet één ontwikkelingspad, maar wordt gekenmerkt door een heterogene ontwikkeling die tot uiting komt in verschillende criminele carrières.

Opvallend is dat doorgroeiers pas rond hun twintigste voor het eerst in beeld komen bij de politie voor hun eerste zware delict. Op dat moment hebben ze vaak weinig (lichte) delicten op hun strafblad en het indexdelict lijkt een voorbode van de doorgroei of markeert het begin van een criminele carrière die gekenmerkt wordt door diefstal, bedreiging, mishandeling en drugshandel. Het blijft op basis van deze resultaten de vraag of hier sprake is van een late start, of dat deze doorgroeiers ondanks ernstige problemen en delictgedrag langer bij de politie buiten beeld blijven. Bovendien is er bij deze groep doorgroeiers vanaf het dertigste jaar een duidelijke afname te zien in het aantal delicten.

De vroege signalen die mogelijk een voorbode zijn van een doorgroei in de (zware) criminaliteit werden onderzocht in hoofdstuk 3. Uit de dossieranalyse

bleek dat zowel doorgroeiërs als stoppers gekenmerkt worden door uiteenlopende en vaak ernstige problemen in het gezin en op school. Tegen een achtergrond van financiële problemen, weinig structuur en ouders die fysiek of psychisch niet altijd in staat waren om hun kind een liefdevolle of veilige omgeving te bieden, bestonden er bij de Jeugdbescherming ernstige zorgen over de verdere ontwikkeling van deze jongeren. Twee resultaten zijn opvallend. In de eerste plaats werden doorgroeiërs vaker dan stoppers gekenmerkt door een combinatie van voortijdig schoolverlaten, slechte vrienden en softdruggebruik. In de tweede plaats werd het contact in de begeleiding en de prognose voor doorgroeiërs negatiever beoordeeld dan voor stoppers en was er onder doorgroeiërs bovendien sprake van een verhoogde prevalentie van interventies. In hoeverre er sprake is van een minder gunstig effect van maatregelen op de verdere criminele carrière van doorgroeiërs, of dat er bij aanvang van de begeleiding door Jeugdbescherming al sprake was van een ernstiger problematiek bij doorgroeiërs, is op basis van dit onderzoek niet met zekerheid te zeggen.

4.2 Discussie

Het plegen van een zwaar delict door een jonge dader wordt in de politiepraktijk vaak gezien als een indicatie voor doorgroeien in de criminaliteit. Op basis van dit onderzoek kan echter worden gesteld dat achter een dergelijk incident verschillende ontwikkelingspaden kunnen schuilgaan. Voor een klein deel van de totale daderpopulatie (5 procent), de doorgroeiërs, lijkt dit incident een belangrijke ‘marker’ van het begin van een escalatie in de criminele carrière. Voor twee andere groepen, de sporadische daders (55 procent) en de adolescentie-gelimiteerde daders (13 procent), valt dit zware delict echter samen met de piek in de criminele carrière, die daarna snel ophoudt. Ook bij de late stoppers (18 procent) valt het delict ongeveer samen met het hoogtepunt in de criminele carrière. Alleen de criminele carrières van de volwassen daders (9 procent) vertonen een vergelijkbaar verloop als de criminele carrières van de doorgroeiërs, maar met een minder hoge frequentie.

Een eerste kanttekening bij deze bevinding is dat we uitgaan van HKS-registraties. We weten dus niet zeker of personen schuldig zijn bevonden aan feiten waarvan zij verdacht werden. Tegelijkertijd is het aannemelijk dat de daders ook delicten hebben gepleegd waarvoor zij niet in aanraking zijn gekomen met politie en justitie. We kunnen echter wel overeenkomsten en verschillen tussen de groepen aangeven in de veronderstelling dat er op dit punt geen systemati-

sche verschillen zijn. Een tweede kanttekening is dat veranderingen in criminele carrières op verschillende manieren kunnen ontstaan: door keuzes van daders zelf, levensloopgebeurtenissen (gerelateerd aan opleiding, werk, relaties of kinderen) of door interventies van hulpverlening of politie. In de tweede fase van dit onderzoek is geprobeerd hierin meer inzicht te vergaren door de ontwikkelingspaden van doorgroeiers en niet-doorgroeiers nader te bestuderen.

Dit onderzoek toont aan dat er slechts beperkte verschillen tussen doorgroeiers en stoppers zijn te onderscheiden wat betreft persoonlijke achtergrondkenmerken en gezinskenmerken. Dit kan betekenen dat er – binnen deze betrekkelijk homogene groep – geen duidelijke vroege voorspellers zijn van doorgroeien in de misdaad. Mogelijk zijn veranderingen en levensloopgebeurtenissen op latere leeftijd een betere voorspeller van doorgroei in de criminaliteit dan voorspellers op jongere leeftijd. Het zou echter ook kunnen betekenen dat er op jongere leeftijd wel degelijk voorspellers van doorgroei zijn, maar dat deze slechts zeer ten dele worden geregistreerd in de Jeugdbeschermingsdossiers. Hoewel wij in de dossiers nauwelijks voorspellende kenmerken hebben gevonden, slaagden begeleiders bij de Jeugdbescherming die de jongeren onder hun hoede hadden erin om een redelijke voorspelling te doen over de prognose van de jongere bij afloop van het Jeugdbeschermingstraject. In 42 procent van de gevallen werd voor doorgroeiers terecht een negatieve prognose afgegeven. Voor slechts 22 procent van de doorgroeiers zaten zij er helemaal naast met een positieve prognose voor een doorgroeier. Slechts 14,3 procent van de stoppers kreeg een onterechte negatieve prognose, terwijl 38,8 procent van de stoppers een terrechte positieve prognose kreeg. Voor de overige doorgroeiers en stoppers was de prognose neutraal of onbekend. Kennelijk werden deze prognoses gebaseerd op factoren die niet of lastig uit de dossiers te halen zijn, en/of die zich pas op een laat moment in de begeleiding aftekenen. Wat wellicht heeft geholpen, is dat het Jeugdbeschermingstraject vaker goed verliep voor stoppers dan voor doorgroeiers.

Tussen doorgroeiers en stoppers werden enkele significante verschillen gevonden. Zo hadden doorgroeiers tijdens hun jeugd significant vaker een (bij-) baan en schulden. Omdat de groepen op zo veel kenmerken zijn vergeleken, moet niet te veel belang worden gehecht aan deze significante verschillen; het is mogelijk dat deze bij toeval werden gevonden.

4.3 Aanbevelingen

Als er al sprake is van onderscheidende kenmerken bij doorgroeiers en stoppers op het moment dat zij voor het eerst in contact komen met de politie voor een zwaar delict, dan is het dat doorgroeiers gemiddeld ouder zijn en een gering strafblad hebben. Toch is er bij een groot deel van de doorgroeiers al op jonge leeftijd sprake van begeleiding door Jeugdbescherming, omdat er ernstige zorgen bestaan over hun ontwikkeling. Er is bij deze jongeren dus meer aan de hand dan alleen op basis van politieregistraties vermoed zou worden.

Het huidige onderzoek laat ook zien dat ernstige zorgen over de ontwikkeling van jongeren in combinatie met een zwaar delict niet per definitie een voorbode hoeven te zijn van een doorgroei in de criminaliteit. Een deel van de jongeren lijkt baat te hebben bij begeleiding en stopt uiteindelijk met criminaliteit. Hoewel niet is vast te stellen of het deel van de jongeren dat uiteindelijk doorgroeit helemaal niet profiteert van de begeleiding, wordt deze groep gekenmerkt door een combinatie van moeizaam of stagnerend contact met de Jeugdbescherming en problemen in het gezin en op school. Deze kwetsbare en lastig grijpbare jongeren kunnen als het ware worden ‘gevlagd’ als risicovol voor een doorgroei in de criminaliteit. Aangezien de prognoses van Jeugdbescherming voor een substantieel deel van de groep doorgroeiers en stoppers overeenkomen met het feitelijk doorgroeien of stoppen, lijkt een intensief contact tussen Jeugdbescherming en politie van groot belang.

Een potentieel nadeel van langetermijnonderzoek, dat ook geldt voor het huidige onderzoek, is dat men om te kunnen ‘terugkijken’ een relatief oud verdachtencohort moet volgen. Dat betekent dat de recente, meer systeem-gerichte benadering van Jeugdbescherming – waarin ouders, broers en zussen nadrukkelijker betrokken worden in het begeleidingstraject – deels afwijkt van de begeleiding van de onderzoeksgroep. Het in beschouwing nemen van de totale gezinscontext kan echter veel mogelijkheden bieden voor vervolgonderzoek. Hoe komt het dat kinderen uit de ene familie sneller doorgroeien in de misdaad dan kinderen uit andere families? En hoe komt het dat ook in families die gekenmerkt worden door veel criminaliteit toch sprake kan zijn van ‘witte schapen’ of van kinderen die ondanks slechte gezinsomstandigheden toch in staat blijken om – soms met vallen en opstaan – de weg naar een leven zonder (zware) criminaliteit te vinden? Vervolgonderzoek naar broers en zussen in criminele families zou op die vraag een antwoord kunnen bieden. Dat opgroeien in een criminele familie de kans

op betrokkenheid bij criminaliteit vergroot, is inmiddels voldoende aangetoond. Maar de belangrijkste vraag, hoe en waarom bepaalde kinderen in dergelijke omstandigheden *niet* de weg naar criminaliteit inslaan, is nog onvoldoende onderzocht.

Literatuur

- Blokland, A. & V. van der Geest (red.) (2017). *The Routledge International Handbook of Life-Course Criminology*. Oxon (Verenigd Koninkrijk): Routledge.
- Herrenkohl, T.I., e.a. (2000). 'Developmental risk factors for youth violence'. In: *Journal of Adolescent Health*, 26(3): 176-186.
- Kalidien, S.N. (2017). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2016: Ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: WODC, Cahier 2017-12.
- Koppen, M.V. van, C.J. de Poot & A.A.J. Blokland (2010). 'Comparing criminal careers of organized crime offenders and general offenders'. In: *European Journal of Criminology*, 7(5): 356-374.
- Laub, J.H. & R.J. Sampson (2003). *Shared beginnings, divergent lives*. Cambridge (MA): Harvard University Press.
- Nagin, D.S. (2005). *Group-Based Modeling of Development*. Cambridge (MA): Harvard University Press.
- Thornberry, T.P., M.D. Krohn, A.J. Lizotte & D. Chard-Wierschem (1993). 'The role of juvenile gangs in facilitating delinquent behavior'. In: *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 30(1): 55-87.
- Weijers, I. (2006). *De aanpak van jeugdige recidivisten: bewerking van een inleiding gehouden op de FJR-studiemiddag op 16 mei 2006*. Te raadplegen via: http://ibrarian.net/navon/paper/De_aanpak_van_jeugdige_recidivisten_Ido_Weijers.pdf?paperid=5784513.

Bijlage

Scorelijst dossiers Jeugdbescherming Regio Amsterdam

Persoonskenmerken

Geboorteland
Etnische/culturele achtergrond (ouders)
Geslacht
Datum aanvraag hulpvraag
Datum einde hulpvraag

Gezinskenmerken

Gezinssamenstelling
Woonsituatie
Relatie
Zelf kinderen
Relatie met moeder
Relatie met vader
Relatie met broers/zussen
Relatie tussen ouders

Vader:

- Opleiding
- Werk
- Inkomen
- Gezondheid
- Criminaliteit
- Detentie
- Middelengebruik

Moeder:

- Opleiding
- Werk

- Inkomen
- Gezondheid
- Criminaliteit
- Detentie
- Middelengebruik

Voor elke broer/zus:

- Opleiding
- Werk
- Inkomen
- Gezondheid
- Criminaliteit
- Detentie
- Middelengebruik

Andere belangrijke personen (opa's, oma's, ooms, tantes)?

School

Opleiding

Problemen op school

- Spijbelen
- Klas uit worden gestuurd
- Andere problemen

Gezondheid

Lichamelijk

Psychisch

Informatie uit psychologisch rapport

Middelengebruik

Alcohol

Drugs

Tijdsbesteding

Baan/bijbaan
Hobby/sport
Vrienden en hun invloed

Financiële situatie

Inkomen
Schulden

Delinquentie/criminaliteit

Delicten

Interventies

Geschiedenis hulpverlening
Reden aanmelding Jeugdbescherming
Contact Jeugdbescherming en indruk inzet en verloop
Vervolgafspraken/-begeleiding na Jeugdbescherming
Gevangenisstraf
Werk-/leerstraf
Boete
Maatregelen
Trainingen

Prognose

Recidiverisico/situatie einde contact Jeugdbescherming

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap

Voorzitter	prof. dr. H.G. van de Bunt Hoogleraar Criminologie Erasmus Universiteit Rotterdam
Leden	mr. drs. C. Bangma Politieacademie, Hoofd School voor Hogere Politiekunde mr. W.M. de Jongste Projectbegeleider Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Ministerie van Veiligheid en Justitie dr. P.P.H.M. Klerks Openbaar Ministerie, Parket Generaal prof. dr. P. van Reenen Van Reenen-Russel Consultancy b.v. Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM) Universiteit Utrecht drs. J.W. Swaan EMPM Politie, Eenheid Amsterdam drs. M. van Tankeren Operational auditor, onderzoeker Eenheid Den Haag
Secretariaat	Programmabureau Politie & Wetenschap Politieacademie Arnhemseweg 348 7334 AC Apeldoorn Postbus 834 7301 BB Apeldoorn www.politieenwetenschap.nl

Uitgaven in de reeks Politiewetenschap

1. **Kerntaken van de politie. Een inventarisatie van heersende opvattingen**
C.D. van der Vijver, A.J. Meershoek & D.F. Slobbe, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2001
2. **Bevoegdheden overd(r)acht. Een onderzoek naar delegatie en mandaat van beheersbevoegdheden in de politiepraktijk**
H.B. Winter & N. Struiksma, Pro Facto B.V., Universiteit Groningen, 2002
3. **Sturing van politie en politiewerk. Een verkennend onderzoek tegen de achtergrond van een veranderende sturingscontext en sturingsstijl**
J. Terpstra, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2002
4. **Woninginbrekers en zware jongens. Daders vanuit het voormalig Joegoslavië aan het woord**
M. van San, E. Snel & R. Boers, Risbo, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2002
5. **Zeg me wie je vrienden zijn. Allochtone jongeren en criminaliteit**
F.M.H.M. Driessen, B.G.M. Völker, H.M. Op den Kamp, A.M.C. Roest & R.J.M. Molenaar, Bureau Driessen, Utrecht, 2002
6. **Op deugdelijke grondslag. Een explorerende studie naar private forensische accountancy**
J. van Wijk, W. Huisman, T. Feuth & H.G. van de Bunt, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2002
7. **Voorbij de dogmatiek. Publiek-private samenwerking in de veiligheidszorg**
A.B. Hoogenboom & E.R. Muller, COT, Den Haag, 2003
8. **Hennepteelt in Nederland. Het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding**
F. Bovenkerk, W.I.M. Hogewind, D. Korf & N. Milani, Willem Pompe Instituut, Universiteit Utrecht, 2003
9. **Politiekennis in ontwikkeling. Een onderzoek naar het verzamelen en veredelen van informatie voor het Politie Kennis Net**
I. Bakker & C.D. van der Vijver, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2003
- 10a. **Politie en geweld. Een verkenning van politiereacties op geweldsincidenten in vier Nederlandse regiokorpsen**
C.J.E. In 't Velt, W.Ph. Stol, P.P.H.M. Klerks, H.K.B. Fobler, R.J. van Treeck & M. de Vries, NPA-Politie Onderwijs- en Kenniscentrum, LSOP, Apeldoorn, 2003
- 10b. **Geweldige informatie? Onderzoek naar de informatiehuishouding van geweldsmeldingen bij de politie**
R. van Overbeeke, O. Nauta, A. Beerepoot, S. Flight & M. Rietveld, DSP-groep, Amsterdam, 2003

11. **Blauwe Bazen. Het leiderschap van korpschefs**
R.A. Boin, P. 't Hart & E.J. van der Torre, Departement Bestuurskunde, Universiteit Leiden/COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2003
12. **Over de grens. Een verkenning van projecten voor probleemjeugd in Duitsland, Engeland en Zweden**
I. van Leiden, G. Verhagen & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2003
13. **Integriteit in het dagelijkse politiewerk. Mening en ervaringen van politiemensen**
J. Naeyé, L.W.J.C. Huberts, C. van Zweden, V. Busato & B. Berger, Centrum voor Politiewetenschappen, VU Amsterdam, 2004
14. **Politiestraatwerk in Nederland. Noodhulp en gebiedswerk: inhoud, samenhang, verandering en sturing**
W. Ph. Stol, A.Ph. van Wijk, G. Vogel, B. Foederer & L. van Heel, Nederlandse Politieacademie, Onderzoeksgroep, LSOP, Apeldoorn, 2004
15. **De kern van de taak. Kerncompetenties van de politie als criterium voor de afbakening van kerntaken in de praktijk**
A. Mein, A. Schutte & A. van Sluis, ES&E, Den Haag, 2004
16. **Professionele dienstverlening en georganiseerde criminaliteit. Hedendaagse integriteitsdilemma's van advocaten en notarissen**
F. Lankhorst & J.M. Nelen, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Sectie Criminologie, Amsterdam, 2004
17. **Paradoxaal Politiebestel. Burgemeesters, Openbaar Ministerie en Politiechefs over de sturing van de politie**
L.W.J.C. Huberts, S. Verberk, K. Lasthuizen & J.H.J. van den Heuvel, Vrije Universiteit Amsterdam/B&A Groep, 's-Gravenhage, 2004
18. **Illegale vuurwapens in Nederland: smokkel en handel**
A.C. Spapens & M.Y. Bruinsma, IVA, Tilburg, 2004
19. **Samenwerking en netwerken in de lokale veiligheidszorg**
J. Terpstra & R. Kouwenhoven, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2004
20. **Uit balans: politie en bestel in de knel. State-of-the-art: bundeling van kennis en inzicht**
H.G. van de Bunt, A.B. Hoogenboom, L.W.J.C. Huberts, E.R. Muller, J. Terpstra, C.D. van der Vijver & C. Wiebrens, 2004
Redactie: G.C.K. Vlek, C. Bangma, C. Loef & E.R. Muller
21. **Politie en media. Feiten, fictie en imagopolitiek**
H. Beunders & E.R. Muller, Erasmus Universiteit Rotterdam/COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Leiden, 2005 (2e druk 2009)

22. **Integriteit van de politie. State-of-the-art: wat we weten op basis van Nederlands onderzoek**
L.W.J.C. Huberts & J. Naeyé, Centrum voor Politie- en Veiligheidswetenschappen/Vrije Universiteit, Amsterdam, 2005
23. **De sociale organisatie van mensensmokkel**
R. Staring, G. Engbersen, H. Moerland, N. de Lange, D. Verburg, E. Vermeulen & A. Weltevrede; m.m.v. E. Heyl, N. Hoek, L. Jacobs, M. Kanis & W. van Vliet, Erasmus Universiteit Rotterdam: Criminologie – Sociologie – Risbo, 2005
24. **In elkaars verlengde? Publieke en private speurders in Nederland en België**
U. Rosenthal, L. Schaap J.C. van Riessen, P. Ponsaers & A.H.S. Verhage, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Universiteit Gent, 2005
25. **De strafrechtelijke rechtshulpverlening van Nederland aan de lidstaten van de Europese Unie. De politieke discussie, het juridische kader, de landelijke organisatie en de feitelijke werking**
C.J.C.F. Fijnaut, A.C. Spapens & D. van Daele, Universiteit van Tilburg, Vakgroep Strafrechtwetenschappen, 2005
26. **Niet zonder slag of stoot. De geweldsbevoegdheid en doorzettingskracht van de Nederlandse politie**
J. Naeyé, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam, 2005
27. **Preventief fouilleren. Een analyse van het proces en de externe effecten in tien gemeenten**
E.J. van der Torre & H.B. Ferwerda, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2005
28. **Zedenmisdrijven in Nederland. Aangiften- en verdachtenanalyses op basis van HKS-gegevens**
A.Ph. van Wijk, S.R.F. Mali, R.A.R. Bullens, L. Prins & P.P.H.M. Klerks, Politieacademie Onderzoeksgroep, Apeldoorn, Vrije Universiteit Amsterdam. KLPD, 2005
29. **Groepszedenmisdrijven onder minderjarigen. Een analyse van een Rotterdamse casus**
I. van Leiden & J. Jakobs, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2005
30. **Omgaan met conflictsituaties: op zoek naar goede werkwijzen bij de politie**
O. Adang, N. Kop, H.B. Ferwerda, J. Heijnemans, W. Olde Nordkamp, P. de Paauw & K. van Woerkom, Onderzoeksgroep Politieacademie, Apeldoorn/Advies en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2006
31. **De strategische analyse van harddrugsscenes. Hoofdpijnen voor politie en beleid**
E.J. van der Torre, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2006
- 32a. **Cijfers en stakeholders. Prestatiesturing en de gevolgen voor de maatschappelijke en politiek-bestuurlijke relaties van de politie**
A. van Sluis, L. Cachet, L. de Jong, C. Nieuwenhuyzen & A. Ringeling, Centre for Local Democracy, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2006
- 32b. **Operationele betrokkenheid. Prestatiesturing en bedrijfsvoering Nederlandse politie**
A.B. Hoogenboom, Nivra-Nyenrode, Breukelen, 2006

- 32c. **Op prestaties gericht. Over de gevolgen van prestatiesturing en prestatieconvenanten voor sturing en uitvoering van het politiewerk**
M.P.C.M. Jochims, F. van der Laan, W. Landman, P.S. Nijmeijer & A. Sey, Politieacademie, Apeldoorn/Twynstra Gudde, Amersfoort/Universiteit van Amsterdam, 2006
33. **Het nieuwe bedrijfsmatig denken bij de politie. Analyse van een culturele formatie in ontwikkeling**
J. Terpstra & W. Trommel, IPIT Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente 2006
34. **De legitimiteit van de politie onder druk? Beschouwingen over grondslagen en ontwikkelingen van legitimiteit en legitimiteitstoekenning**
Bundel onder redactie van C.D. van der Vijver & G.C.K. Vlek, IPIT Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente/Politie & Wetenschap, 2006
35. **Naar beginselen van behoorlijke politiezorg**
M.J. Dubelaar, E.R. Muller & C.P.M. Cleiren, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden, 2006
- 36a. **Asielmigratie en criminaliteit**
J. de Boom, G. Engbersen & A. Leerkes, Risbo Contractresearch BV/Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2006
- 36b. **Criminaliteitspatronen en criminele carrières van asielzoekers**
M. Althoff & W.J.M. de Haan, m.m.v. S. Miedema, Vakgroep Strafrecht en Criminologie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rijksuniversiteit Groningen, 2006
- 36c. **'Ik probeer alleen maar mijn leven te leven'. Uitgeprocedeerde asielzoekers en criminaliteit**
A. Leerkes, Risbo Contractresearch BV/Erasmus Universiteit, Rotterdam; Amsterdamse School voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek/Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, 2006
37. **Positie en expertise van de allochtone politiemedewerker**
J. Broekhuizen, J. Raven & F.M.H.M. Driessen, Bureau Driessen, Utrecht, 2007
38. **Lokale politiechefs. Het middenkader van de basispolitiezorg**
E. J. van der Torre, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2007
39. **Niet verschenen**
40. **Conflict op straat: strijden of mijden? Marokkaanse en Antilliaanse jongeren in interactie met de politie**
N. Kop, Martin Euwema, m.m.v. H.B. Ferwerda, E. Giebels, W. Olde Nordkamp & P. de Paauw, Politieacademie, Apeldoorn, Universiteit Utrecht, 2007
41. **Opsporing onder druk**
C. Liedenbaum & M. Kruijsen, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2008

42. **Symbolen van orde en wanorde. Broken windows policing en de bestrijding van overlast en buurtverval**
B. van Stokkom, Centrum voor Ethiek, Radboud Universiteit Nijmegen, 2008
43. **Verkeershandhaving: prestaties leveren, problemen aanpakken**
G. Meershoek & M. Krommendijk, IPIT, Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2008
44. **De frontlinie van opsporing en handhaving. Stelselmatige bedreigingen door burgers als contrastrategie**
M.J.G. Jacobs, M.Y. Bruinsma & J.W.M.J. van Poppel, IVA Tilburg, 2008
- 45a. **‘Kracht van meer dan geringe betekenis’. Deel A: Politiegeweld in de basispolitiezorg**
R. Bleijendaal, J. Naeyé, P. Chattellon & G. Drenth, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45b. **‘Kracht van meer dan geringe betekenis’. Deel B: Sturing en toetsing van de politieke geweldsbevoegdheid**
G. Drenth, J. Naeyé & R. Bleijendaal, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45c. **Agressie en geweld tegen politiemensen. Beledigen, bedreigen, tegenwerken en vechten**
J. Naeyé & R. Bleijendaal, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45d. **Belediging en bedreiging van politiemensen**
J. Naeyé, m.m.v. M. Bakker & C. Grijsen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2009
- 45e. **Uitgangspunten voor politieoptreden in agressie- en geweldssituaties**
J. Naeyé, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
46. **Wijkagenten en hun dagelijks werk. Een onderzoek naar de uitvoering van gebiedsgebonden politiewerk**
J. Terpstra, 2008
47. **Bijzonder zijn ze allemaal! Vergelijkend onderzoek naar reguliere en bijzondere opsporing**
W. Faber, A.A.A. van Nunen & C. la Roi, Faber Organisatievernieuwing, Oss, 2009
48. **Gouden bergen. Een verkennend onderzoek naar Nigeriaanse 419-fraude: achtergronden, dadenkenmerken en aanpak**
Y.M.M. Schoenmakers, E. de Vries Robbé & A.Ph. van Wijk, Politieacademie, Apeldoorn/Bureau Beke, Arnhem, 2009
49. **Het betwiste politiebestel. Een vergelijkend onderzoek naar de ontwikkeling van het politiebestel in Nederland, België, Denemarken, Duitsland, Engeland & Wales**
A. Cachet, A. van Sluis, Th. Jochoms, A. Sey & A. Ringeling, Erasmus Universiteit Rotterdam/Politieacademie, Apeldoorn/Korps landelijke politiediensten, Driebergen, 2009
50. **Leven met bedreiging. Achtergronden bij aangiften van bedreiging van burgers**
B. Bieleman, W.J.M. de Haan, J.A. Nijboer & N. Tromp, Intraval & Rijksuniversiteit Groningen, 2010

- 51a. Het publieke belang bij private preventie. Een economische analyse van inbraakpreventiebeleid**
B.A. Vollaard, TILEC/Universiteit van Tilburg, 2009
- 51b. Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid**
B.A. Vollaard, TILEC/Universiteit van Tilburg, 2010
- 52. Lokale politiek over politie**
T.B.W.M. van der Torre-Eilert, H. Bergsma & M.J. van Duin, met medewerking van R. Eilert, LokaleZaken, Rotterdam, 2010
- 53a. Trainen onder stress. Effecten op de schietvaardigheid van politieambtenaren**
R.R.D. Oudejans, A. Nieuwenhuys & G.P.T. Willemsen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
- 53b. Schieten of niet schieten? Effecten van stress op schietbeslissingen van politieambtenaren**
A. Nieuwenhuys, G.P.T. Willemsen & R.R.D. Oudejans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2012
- 53c. Politievaardigheden onder stress. Het optimaliseren van aanhouding en zelfverdediging in de praktijk**
P.G. Renden, A. Nieuwenhuys, G.P.T. Willemsen & R.R.D. Oudejans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2015
- 53d. Effectief omgaan met acute stress. Effecten van aanleg en trainingsservaring op de schietprestatie onder druk**
A. Landman, A. Nieuwenhuys & R.R.D. Oudejans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2015
- 54. Politie en publiek. Een onderzoek naar de communicatievormen tussen burgers en blauw**
H.J.G. Beunders, M.D. Abraham, A.G. van Dijk & A.J.E. van Hoek, DSP-groep, Amsterdam/Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2011
- 55. Managing collective violence around public events: an international comparison**
O.M.J. Adang with cooperation from: S.E. Bierman, E.B. Brown, J. Dietermann, C. Putz, M. Schreiber, R. van der Wal, J. Zeitner, Police Science & Research Programme, Apeldoorn, 2011
- 56. Stads- en regioscan in de grootste Brabantse gemeenten. De achtergronden van onveilige GVI-scores**
B.M.W.A. Beke, E.J. van der Torre, M.J. van Duin, COT, Den Haag; LokaleZaken, Rotterdam & Beke Advies, Arnhem, 2011
- 57. De mythe ontrafeld? Wat we weten over een goed politieleiderschap**
W. Landman, M. Brussen & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2011
- 58. Proactief handhaven en gelijk behandelen**
J. Svensson, H. Sollie & S. Saharso, Vakgroep Maatschappelijke Risico's en Veiligheid, Institute of Governance Studies, Universiteit Twente, Enschede, 2011

- 59a. De sterkte van de arm: feiten en mythes**
J.H. Haagsma, T.M. Rumke, I. Smits, E. van der Veer & C.J. Wiebrens, Andersson Elffers Felix, Utrecht, 2012
- 59b. Blauw, hier en daar. Onderzoek naar de sterkte van de politie in Nederland, België, Denemarken, Engeland & Wales en Nordrhein-Westfalen**
J.H. Haagsma, I. Smits, H. Waarsing & C.J. Wiebrens, Andersson Elffers Felix, Utrecht, 2012
- 60. De nachtdienst 'verlicht'**
M.C.M. Gordijn, Rijksuniversiteit Groningen, 2012
- 61. Opsporing Verzocht. Een quasi-experimentele studie naar de bijdrage van het programma Opsporing Verzocht aan de oplossing van delicten**
J.G. van Erp, F. van Gestel & H.D. Webbink, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012
- 62. Jeugdige zedendelinquenten en recidive. Een onderzoek bij jeugdige zedendelinquenten naar de voorspellende waarde van psychiatrische stoornissen en psychosociale problemen voor (zeden)recidive**
C. Boonmann, L.M.C. Nauta-Jansen, L.A. 't Hart-Kerkhoffs, Th.A.H. Doreleijers & R.R.J.M. Vermeiren, VUmc De Bascule, Duivendrecht, 2012
- 63. Hoe een angstaas een jokkebrok herkent**
J. Jolij, Rijksuniversiteit Groningen, 2012
- 64. Politie en sociale media. Van hype naar onderbouwde keuzen**
A. Meijer, S. Grimmelikhuijsen, D. Fictorie, M. Thaens, P. Siep, Universiteit Utrecht, Center for Public Innovation, Rotterdam, 2013
- 65. Wapengebruik. Van inzicht in modus operandi naar een effectieve aanpak**
M.S. de Vries, Universiteit Twente, Enschede, 2013
- 66. Politieverhalen. Een etnografie van een belangrijk aspect van politieculturen**
M.J. van Hulst, Tilburg University, Tilburg, 2013
- 67. Recherchebazen. Een empirisch onderzoek naar justitieel politieleiderschap**
E.J. van der Torre, M.J. van Duin & E. Bervoets, LokaleZaken, Rotterdam, 2013
- 68. Driehoeken: overleg en verhoudingen. Van lokaal tot nationaal**
E.J. van der Torre & T.B.W.M. van der Torre-Eilert, m.m.v. E. Bervoets & D. Keijzer, LokaleZaken, Rotterdam, 2013
- 69. Overvallen vanuit daderperspectief. Situationele aspecten van gewelddadige, niet-gewelddadige en afgeblazen overvallen**
W. Bernasco, M.R. Lindegaard & S. Jacques, NSCR, Amsterdam, 2013
- 70. Geweld tegen de politie. De rol van mentale processen van de politieambtenaar**
L. van Reemst, T. Fischer & B. Zwirs, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2013

71. **Vertrouwen in de politie: trends en verklaringen**
L. van der Veer, A. van Sluis, S. Van de Walle & A. Ringeling, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2013
72. **Mobiel banditisme. Oost- en Centraal-Europese rondtrekkende criminele groepen in Nederland**
D. Siegel, i.s.m. R. Koenraadt, D. Lyubenova, N. Sovre & A. Troscianczuk, Universiteit Utrecht, 2013
73. **De ontwikkeling van de criminaliteit van Rotterdamse autochtone en allochtone jongeren van 12 tot 18 jaar. De rol van achterstanden, ouders, normen en vrienden**
F.M.H.M. Driessen, F. Duursma & J. Broekhuizen, Bureau Driessen, Utrecht, 2014
74. **Speciaal blauw. Verschijningsvormen en overwegingen van specialisatie en despecialisatie binnen de Nederlandse politieorganisatie**
R.J. Morée, W. Landman & A.C. Bos, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2014
75. **Gevangene van het verleden. Crisissituaties na de terugkeer van zedendelinquenten in de samenleving**
M.H. Boone, H.G. van de Bunt & D. Spiegel, m.m.v. K. van de Ven, Erasmus Universiteit, Rotterdam, Universiteit Utrecht, 2014
76. **Brandstichters onder vuur. Een empirisch onderzoek naar zaken van brandstichting en hun daders**
L. Dalhuisen & F. Koenraadt, Universiteit Utrecht, 2014
77. **Van stadswacht naar nieuwe gemeentepolitie? Gemeentelijk toezicht en handhaving in de openbare ruimte**
T. Eikenaar & B. van Stokkom, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2014
78. **Politiemensen over het strafrecht**
J. Kort, M.I. Fedorova & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2014
79. **Kijken, luisteren, lezen. De invloed van beeld, geluid en schrift op het oordeel over verdachten-verhoren**
M. Malsch, R. Kranendonk, J. de Keijser, H. Elffers, M. Konter & M. de Boer, NSCR, Amsterdam, 2015
80. **De mentale gesteldheid van de familierechercheur. Een onderzoek naar werkgerelateerde stress en secundaire posttraumatische groei binnen een bijzondere groep politieambtenaren**
L.J.A. Bollen, M.C. Saan, M.J.J. Kunst, B.W.C. Zwirs & K.F. Kuijpers, Universiteit Leiden, 2015
81. **Na de vrijlating. Een exploratieve studie naar recidive en re-integratie van jihadistische ex-gedetineerden**
D.J. Weggemans & B.A. de Graaf, Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht, 2015
82. **Dat heeft iemand anders gedaan! Een studie naar slachtofferschap en modus operandi van identiteitsfraude in Nederland**
L. Paulissen & J. van Wilsem, Universiteit Leiden, 2015

83. **Demonstratieve kampementen**
B. Roorda, Rijksuniversiteit Groningen, 2015
84. **Private ordebewaarders bij betogingen**
B. Roorda, Rijksuniversiteit Groningen, 2015
85. **Spelen met weerbaarheid. Belemmerende patronen en doorbrekende handelingsperspectieven bij het ontwikkelen van basisteams**
W. Landman, R. Kouwenhoven & M. Brussen, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2015
86. **'Onnodige' bureaucratie binnen het basispolitiewerk. Onderzoek naar de achtergronden van een hardnekkig verschijnsel**
J. Kort & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit Nijmegen, 2015
87. **Politie en GHB-problematiek op het platteland**
T. Nabben & D.J. Korf, Universiteit van Amsterdam, 2016
88. **Basisteams in de Nationale Politie. Organisatie, taakuitvoering en gebiedsgebonden werk**
J. Terpstra, I. van Duijneveldt, T. Eikenaar, T. Havinga & B. van Stokkom, Radboud Universiteit Nijmegen, 2016
89. **Samen of apart. De invloed van overleg tussen agenten bij het opstellen van het proces-verbaal**
A. Vredevelde, L. Kesteloo & P.J. van Koppen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2016
90. **Overvallen in beeld. Gedrag van daders, slachtoffers en omstanders**
M.R. Lindegaard, W. Bernasco & T. de Vries, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, Amsterdam, 2016
91. **Boeven vangen. Een onderzoek naar proactief politieoptreden**
W. Landman & L. Kleijer-Kool, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2016
92. **VVC onder de aandacht. Een onderzoek naar ZSM en de gevolgen voor het politiewerk**
R. Salet & J. Terpstra, m.m.v. P. Frielink, Radboud Universiteit Nijmegen, 2017
93. **De mogelijke meerwaarde van bodycams voor politiewerk. Een internationaal literatuur-onderzoek**
S. Flight, Sander Flight Onderzoek & Advies, Amsterdam, 2017
94. **Criminele families in Noord-Brabant. Een verkenning van generatie-effecten in de georganiseerde misdaad**
H. Moors & T. Spapens, EMMA, Den Haag; Tilburg University, Tilburg, 2017
95. **Effectiviteit van het verdachtenverhoor. Een veldstudie naar de relatie tussen verhoortechnieken, de verklaring van verdachten en de aanwezigheid van de advocaat in zware zaken**
W.J. Verhoeven & E. Duinhof, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2017
96. **Van meerdere markten thuis? Overlap in markten van zware en georganiseerde misdaad en de consequenties voor de opsporing**
T. Spapens, m.m.v. M. Bruinsma, Tilburg University, Tilburg, 2017

97. **Horen, zien en zwijgen. Opsporing in dorpen en stadsbuurten met een gesloten leefgemeenschap**
E. Bervoets & M. Bruinsma, Bureau Bervoets, Amersfoort, 2017
98. **Geweld tegen hulpverleners in de psychiatrie. Aard, omvang en aangifte bij de politie**
J.M. Harte, I. van Houwelingen & M.E. van Leeuwen, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2017
99. **Geëiste en opgelegde straffen bij de strafrechtelijke afhandeling van georganiseerde criminaliteit. Rapportage in het kader van de vijfde ronde van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit**
C.G. van Wingerde & H.G. van de Bunt, Erasmus School of Law, Rotterdam, 2017

